

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

ČLOVEK A HODNOTY

**GYMNÁZIUM ANTONA BERNOLÁKA
LICHNEROVA 69, 903 01 SENEC**

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA,

ETICKÁ VÝCHOVA

ISCED 2, ISCED 3A

ČLOVEK A HODNOTY

OBSAH

Náboženská výchova.....	3
náboženská výchova príma (ISCED 2)	15
náboženská výchova sekunda (ISCED 2)	19
náboženská výchova tercia (ISCED 2).....	23
náboženská výchova kvarta (ISCED 2).....	28
náboženská výchova kvinta (ISCED 3A).....	33
Náboženská výchova sexta (ISCED 3A)	38
Etická výchova 8 – ročná forma štúdia.....	43
etická výchova príma (ISCED 2).....	54
etická výchova sekunda (ISCED 2).....	59
etická výchova tercia (ISCED 2)	64
etická výchova kvarta (ISCED 2)	71
etická výchova kvinta (ISCED 3A)	77
etická výchova sexta (ISCED 3A)	90

ČLOVEK A HODNOTY

HODINOVÉ DOTÁCIE

Vzdelávacia oblasť	Predmet/ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Človek a hodnoty	etická/náboženská výchova	1	1	0,5+0,5	0,5+0,5	1	1

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

ISCED 2

1. Po schválení nového školského zákona sa členovia vzdelávacej oblasti Človek a hodnoty oboznámili so štátnym vzdelávacím programom. Na základe toho vytvorili analýzu vzdelávacej oblasti, resp. jednotlivých predmetov.

2. SWOT ANALÝZA ŠKOLY Z POHĽADU VZDELÁVACEJ OBLASTI ČLOVEK A HODNOTY:

silné stránky – Naša škola sa prostredníctvom predmetov náboženská výchova a etická výchova významne podieľa na osobnostnom rozvoji žiaka. Dáva mu priestor na spoznávanie sa a napredovanie. Pozitívnym hodnotením je aj to, že tieto predmety vyučujú kvalifikovaní učitelia s praxou. Taktiež škola vníma predmety NBV a ETV rovnocenne vo vzťahu s inými predmetmi, čoho dôkazom je to, že sú súčasťou týždenného rozvrhu (a nie popoludňajším vyučovaním). Na základe slobodného rozhodnutia vierovyznania žiaci evanjelickej cirkvi augsburského vyznania majú možnosť navštevovať hodiny evanjelického náboženstva.

slabé stránky – chýba špeciálna učebňa

príležitosti – Škola v rámci predmetov NBV a ETV využíva príležitosti spolupráce s rôznymi organizáciami (Slovenským Červeným krížom, Ligou proti rakovine, Ligou za duševné zdravie, UNICEF...). Taktiež možno pozitívne hodnotiť spoluprácu a medzipredmetové vzťahy NBV – ETV v riešení spoločných projektov. V rámci NBV sa škola zapája do biblickej olympiády (schválená Ministerstvom školstva SR) ako aj do ďalších náboženských súťaží a aktivít.

riziká – Keďže je NBV predmetom, ktorý vychádza z kresťanského náboženstva, treba starostlivo zvažovať témy spolupráce s ETV, aby sa rešpektovalo vierovyznanie žiaka.

ČLOVEK A HODNOTY

CHARAKTERISTIKA PREDMETU NBV

Predmet náboženská výchova je zaradený medzi výchovné predmety. Vyučuje sa jednu hodinu do týždňa. Tento predmet nie je hodnotený známku z výchovného hľadiska, hoci vedomostná časť sa dá hodnotiť. Nakoľko je náboženská výchova výchovno-vzdelávacím predmetom, je nevyhnutné vyžadovať od žiakov primerané vedomosti.

Pri napĺňaní vedomostných a výchovných cieľov treba dbať o to, aby obidve stránky boli primerane vyvážené. Rovnako dôležité je do výučby zapájať zážitkovú formu pre lepšie chápanie učiva a prenesenie praktických zručností do života žiaka.

Nakoľko dejiny a kultúra nášho národa, ako aj celej Európy, stoja na kresťanskom základe, položenom svätým Cyrilom a Metodom, je samozrejmosťou toto duchovné bohatstvo poznávať a rozvíjať súčasne so zdokonaľovaním sa v ďalších oblastiach spoločenského i osobného života.

Predmet náboženská výchova je nevyhnutnou súčasťou vyučovacieho procesu ako aj ŠkVP. Dôležitosť tohto predmetu je opodstatnená, pretože svojím pôsobením zasahuje do všetkých vzdelávacích oblastí:

človek a spoločnosť – vplyv kresťanstva na históriu a kultúru Európy, vzdelávanie o regióne z náboženského hľadiska, predstavovanie osobností slovenského národa, formovanie človeka pre spoločnosť

človek a hodnoty – výchova k manželstvu a rodičovstvu, objavovanie zmyslu života, emocionálna výchova, sociálna kultúra, výchova k tolerancii

umenie a kultúra – podpora výtvarného i hudobného nadania u žiakov, využívanie dramatickej i pohybovej výchovy, práca s literatúrou, spájanie umenia a náboženstva

človek a svet práce – sociálna náuka Cirkvi: ekonomické vzdelávanie, spravodlivé rozdeľovanie spoločných dobier, rozvíjanie technických zručností

človek a príroda – vytváranie pozitívneho vzťahu k stvorenému svetu, enviromentálna výchova, ochrana človeka a prírody

jazyk a komunikácia – práca s literatúrou, porozumenie symbolickému vyjadrovaniu v náboženských (ale aj národných a kultúrnych) rituáloch a slávnostiach, výchova k medziludskej komunikácii

zdravie a pohyb – výchova k telesnému, duševnému i duchovnému zdraviu, protidrogová tematika, prevencia závislostí a konzumného spôsobu života

matematika a práca s informáciami – práca na počítači, tvorba projektov a ich prezentácia

CIELE VYUČOVACIEHO PREDMETU

Cieľom predmetu náboženská výchova je výchova na báze hodnôt k základnej slobode, k zodpovednosti, k vedomostiam a k samostatnému rozhodovaniu mladého človeka.

ČLOVEK A HODNOTY

Ročníkový cieľ príma: Spoznávať Božiu pravdu. Oceniť hodnotu pravdy. Orientovať svoj život podľa pravdy. Praktizovať život v pravde podľa hlasu svedomia.

Ročníkový cieľ sekunda: Poznávať hranice osobnej slobody. Oceniť kresťanský pohľad na vinu a odpustenie. Osvojovať si návyky kresťanského životného štýlu.

Ročníkový cieľ tercia: Definovať pôvod práva človeka na život, dôstojnosť a úctu. Vnímať osobnú hodnotu človeka. Interiorizovať kresťanské postoje a hodnoty.

Ročníkový cieľ kvarta: Posúdiť hodnotu zodpovednosti. Uvedomiť si osobnú zodpovednosť za seba, za iných a za svet, v ktorom žijem. Formovať návyk kresťanského životného štýlu v rodinnom a spoločenskom živote.

Ročníkový cieľ kvinta: Spoznávaním identity človeka reflektovať vlastnú identitu. Uvedomiť si dôležitý význam rozhodnutia pre vlastný svetonázorový postoj. V trojičnom rozmere budovať ľudský rozmer vzťahov ako naplnenie zmyslu života. Prehlbovať medziľudské vzťahy cez skvalitnenie komunikácie.

Ročníkový cieľ sexta: Objavovať hodnotu človeka stvoreného na Boží obraz a zdôvodniť potrebu budovania plnohodnotného života. Formovať návyk kritického myslenia a hodnotenia pozitívnych aj negatívnych javov v spoločnosti i v cirkvi. Vnímať potrebu vlastnej angažovanosti pri vytváraní Európy s ľudskou tvárou.

KĹÚČOVÉ KOMPETENCIE, KTORÉ BUDEME ROZVÍJAŤ V PREDMETE NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA:

kompetencie k učeniu sa – žiak vyberá a využíva pre efektívne učenie vhodné spôsoby, metódy, stratégie. Vyhľadáva a triedi informácie, poznáva zmysel a cieľ učenia sa. Prejavuje ochotu venovať sa ďalšiemu vzdelávaniu.

kompetencie k riešeniu problémov – žiak samostatne rieši problém, kriticky myslí, robí závažné rozhodnutia a je schopný ich obhájiť, výsledky svojich činov zhodnotiť

komunikačné kompetencie – žiak vyjadruje svoje myšlienky a názory v logickom slede, využíva informačné a komunikačné prostriedky pre kvalitnú komunikáciu, účinne sa zapája do diskusie, obhajuje svoj názor a vhodne argumentuje, rozumie symbolickému vyjadrovaniu v rituáloch a objavuje jeho zmysel

sociálne a interpersonálne kompetencie – žiak aktívne spolupracuje v skupine a na základe prijatia novej roly v pracovnej činnosti pozitívne ovplyvňuje kvalitu spoločnej práce, podieľa sa na vytváraní príjemnej atmosféry v triednom tíme, svojou ohľaduplnosťou prispieva k upevňovaniu medziľudských vzťahov

existenciálne kompetencie – žiak objavuje zmysel pravdy, osvojí si kritický prístup k vlastnej osobe, prijíma sám seba a je schopný na tomto základe stanoviť si životné ciele, objavuje a uznáva dôstojnosť človeka bez ohľadu na jeho schopnosť podať výkon, objavuje hranice človeka – utrpenie a smrť, vytvára si rebríček hodnôt a osvojuje si životný štýl na základe etických princípov, uvedomuje si potrebu celoživotných vzťahov, je schopný posúdiť a oceniť hodnotu vzťahov (priateľstva, manželstva, rodiny) pre spoločnosť, angažuje sa a rešpektuje vo svojom živote humánne princípy v duchu solidarity a lásky

KĹÚČOVÉ KOMPETENCIE NV A ETV BUDEME ROZVÍJAŤ TVORIVO: PRÁCOU S TEXTOM, INSCENAČNOU A SITUAČNOU METÓDOU, TVORIVÝM PÍSANÍM, DISKUSIOU, TVORBOU PROJEKTOV, PREZENTÁCIAMI (IKT), VYUŽÍVANÍM AUDIOVIZUÁLNEJ TECHNIKY, PROBLÉMOVÝM I SKUPINOVÝM VYUČOVANÍM, AKTÍVNOU ÚČASŤOU NA SPOLOČENSKÝCH AKCIÁCH – ZBIERKACH (TEHLIČKA PRE AFRIKU, MODRÝ GOMBÍK, DEŇ NARCISOV), KONKRÉTNOU POMOCOU CHORÝM, OPUSTENÝM, DEŤOM, ...

ČLOVEK A HODNOTY

NBV a ETV spolupracujú s rôznymi organizáciami (Slovenský Červený kríž, UNICEF, Liga proti rakovine, Liga za duševné zdravie, Farský úrad katolíckej Cirkvi, Farský úrad evanjelickej cirkvi aug. vyznania ...). Ich spoločným úsilím je presadzovať mravné hodnoty, vychovávať ľudí k zodpovednosti, solidarite a prosociálnosti.

VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli:

kompetencie k učeniu sa – vyberať a využívať pre efektívne učenie vhodné spôsoby, metódy, stratégie. Vyhľadávať a triediť informácie, poznávať zmysel a cieľ učenia sa. Prejavovať ochotu venovať sa ďalšiemu vzdelávaniu.

kompetencie k riešeniu problémov – samostatne riešiť problém, kriticky myslieť, robiť závažné rozhodnutia a obhájiť ich, zhodnotiť výsledky svojich činov

komunikačné kompetencie – vyjadrovať svoje myšlienky a názory v logickom slede, využívať informačné a komunikačné prostriedky pre kvalitnú komunikáciu, účinne sa zapájať do diskusie, obhájiť svoj názor a vhodne argumentovať, porozumieť symbolickému vyjadrovaniu v rituáloch a objavovať jeho zmysel

sociálne a interpersonálne kompetencie – aktívne spolupracovať v skupine a na základe prijatia novej roly v pracovnej činnosti pozitívne ovplyvňovať kvalitu spoločnej práce, podieľať sa na vytváraní príjemnej atmosféry v triednom tíme, svojou ohľaduplnosťou prispievať k upevňovaniu medziludských vzťahov

existenciálne kompetencie – objavovať zmysel pravdy, osvojiť si kritický prístup k vlastnej osobe, prijímať sám seba a na tomto základe stanoviť si životné ciele, objaviť a uznávať dôstojnosť človeka bez ohľadu na jeho schopnosť podať výkon, objaviť hranice človeka – utrpenie a smrť, vytvárať si rebríček hodnôt a osvojiť si životný štýl na základe etických princípov, uvedomiť si potrebu celoživotných vzťahov, posúdiť a oceniť hodnotu vzťahov (priateľstva, manželstva, rodiny) pre spoločnosť, angažovať sa a rešpektovať vo svojom živote humánne princípy v duchu solidarity a lásky

METÓDY A FORMY PRÁCE

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy vyučovania:

motivačné metódy – motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor, motivačný problém, motivačná demonštrácia

expozičné metódy – vysvetľovanie, pozorovanie, riadený rozhovor, demonštrácia

problémové metódy – heuristická metóda, projektová metóda, problémová úloha

aktivizujúce metódy – diskusia, situačná metóda, dramatizácia, simulácia

ČLOVEK A HODNOTY

HODNOTENIE PREDMETU

Študenti budú hodnotení slovne. Výhodiskom hodnotenia bude kritické zvládnutie základných tém vyučovaných počas školského roka. Študenti by mali zvládnuť zaujať k daným témam svoj postoj a uviesť základné údaje týkajúce sa obsahového štandardu. Hodnotenie sa tak bude zakladať na troch rozmeroch, začínajúc najdôležitejším: kritické myslenie; schopnosť zhodnotenia a zaujatia postoja; kognitívna vedomosť. Počas roka budú tiež študenti pracovať na rôznych projektoch, prostredníctvom ktorých si budú osvojovať a zdokonalovať svoje zručnosti a schopnosti. Slovné hodnotenie študenta zohľadňuje jeho individualitu a osobné prežívanie viery. Hodnotenie slúži ako prostriedok pozitívnej podpory zdravého rozvoja osobnosti žiaka.

Pri celkovej klasifikácii (na polročnom, koncoročnom vysvedčení) sa uvádza nasledovné hodnotenie:

a) absolvoval, ak sa žiak aktívne zúčastňoval na vyučovacom procese daného predmetu alebo ak bol žiak prítomný na vyučovacej hodine, aj keď zo závažných objektívnych dôvodov nepracoval,

b) neabsolvoval, ak žiak zo závažných dôvodov nemohol vykonávať požadované intelektuálne a motorické činnosti, a preto sa na vyučovacom predmete ospravedlnene nezúčastňoval,

c) neabsolvoval, ak žiak na vyučovacej hodine nepracoval, nevie uplatniť svoje vedomosti a zručnosti ani na podnet učiteľa; celkové hodnotenie takého žiaka je neprospel.

Študenti budú oboznámení s podmienkami hodnotenia predmetu na úvodných vyučovacích hodinách.

PRIEREZOVÉ TÉMY

Zaradením nasledovných prierezových tém do výučby výchov sa sleduje zlepšenie kompetencií a spôsobilostí žiakov, týkajúcich sa ako ich osobnostného, tak ich spoločenského rozvoja. Každá z nich sleduje konkrétne ciele:

DOPRAVNÁ VÝCHOVA

1. pochopiť funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi
2. formovať mravné vedomie a správanie sa v zmysle morálnej a právnej zodpovednosti pri chôdzi a jazde v cestnej premávke
3. naučiť žiakov pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti a aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote

ENVIROMENTÁLNA VÝCHOVA

1. prispievať k vnímaniu života ako najvyššej hodnoty
2. viesť k zodpovednosti vo vzťahu k biosfére, k ochrane prírody a prírodných zdrojov
3. pochopiť význam a nevyhnutnosť udržateľného rozvoja ako pozitívne perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti

ČLOVEK A HODNOTY

4. podnecovať aktivitu, tvorivosť, toleranciu, ústretovosť a ohľaduplnosť vo vzťahu k prostrediu
5. prispievať k utváraniu zdravého životného štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia
6. angažovať sa v riešení problémov spojených s ochranou životného prostredia
7. vnímať a citlivo pristupovať k prírode a k prírodnému a kultúrnemu dedičstvu

MEDIÁLNA VÝCHOVA

1. osvojiť si stratégie zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a rozvinutie mediálnej kompetencie – zmysluplného využívania médií a ich produktov, rozvíjať citlivosť voči predsudkom a zjednodušujúcim súdom o spoločnosti /zvlášť o menšinách/, o jednotlivcovi
2. rozvinúť schopnosť vytvorenia vlastného názoru na základe rôznych zdrojov prijímaných informácií,
3. rozvinúť schopnosť kriticky posudzovať informácie šírené médiami a vyberať z týchto informácií,
4. uvedomenie si vplyvu médií na jednotlivca a na verejnú mienku
5. rozvíjať komunikačnú schopnosť, zvlášť pri verejnom vystupovaní a štylizácii písaného a hovoreného textu

MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA

1. spoznanie kultúry svojho národa, ale aj iných národov, histórie, tradícií a zvykov ich predstaviteľov, rešpektovanie rovnocennosti týchto kultúr,
2. zlepšiť pripravenosť žiakov na stret a prípadné spolunažívanie s príslušníkmi iných kultúr, vytvorenie vzájomného rešpektu, poznávanie a rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti ako spoločenskej reality,
3. zameranie na slovenské kultúrne prostredie a tradičnú kultúrnu rozmanitosť tohto prostredia,
4. zamedzenie rôznych podôb neznášanlivosti, rasizmu a xenofóbie

OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA

1. viesť žiakov k dodržiavaniu Listiny základných práv a slobôd, Charty OSN, Dohody o ľudských právach
2. podporovať prevenciu medzinárodného terorizmu
3. formovať vzťah žiakov k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí
4. rozvinúť morálne vlastnosti žiakov, tvoriace základ vlasteneckého a národného cítenia

ČLOVEK A HODNOTY

OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

1. zvážiť svoje potreby, svoje silné a slabé stránky a možnosti svojho rozvoja
2. rozmyšľať o sociálnych a morálnych dilemách a zaujať k nim postoj
3. akceptovať stanovisko zodpovednosti širšej spoločnosti a seba samého ako spotrebiteľa za dopad na životné prostredie a iných ľudí
4. uplatniť svoj rozpoznaný učebný štýl pri plánovaní a riadení svojho vlastného učenia
5. vyhodnotiť svoje predstavy a želania o budúcom povolání s reálnymi požiadavkami a prispôbiť tomu svoje rozhodnutia
6. orientovať sa vo svete povolaní
7. uplatniť poznatky o svojich právach a práva iných, akceptovať inakosť a odlišné kultúry
8. podporovať prevenciu šikanovania, agresivity, užívania návykových látok,
9. pestovať kvalitné medziľudské vzťahy

REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÁ ĽUDOVÁ KULTÚRA

Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Zaradenie tejto prierezovej témy nenásilnou formou do vyučovania náboženskej výchovy prispieva u žiakov k rozvoju kultúrnej identity, ako aj historického vedomia, patriotizmu a vzdelanosti či poznávania kultúrnej rozmanitosti.

TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI

1. spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v skupine – písomne i verbálne s použitím informačných a komunikačných technológií
2. získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich,
3. kultivovane prezentovať svoje názory, hypotézy,
4. prijať kompromis alebo stanovisko inej strany,
5. využívať rôzne typy prezentácií,
6. rozvíjať schopnosť komunikovať, argumentovať, pracovať s informáciami, obhájiť vlastný názor

DV – Dopravná výchova

ENV – Environmentálna výchova

OŽZ – Ochrana života a zdravia

OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj

ČLOVEK A HODNOTY

MDV – Mediálna výchova

MKV – Multikultúrna výchova

RV – Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

TPPZ – Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

NÁRODNÝ ŠTANDARD FINANČNEJ GRAMOTNOSTI

Národný štandard finančnej gramotnosti (schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 19. marca 2009 pod číslom CD-2009-22702/9699-1:913) popisuje minimálne požiadavky na funkčnú finančnú gramotnosť absolventov prostredníctvom osvojených kompetencií.

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

Finančná gramotnosť je to kontinuum schopností, ktoré sú podmienené premennými ako **vek, rodina, kultúra či miesto bydliska**. Finančná gramotnosť je označením pre stav neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie

ABSOLVENT STREDNEJ ŠKOLY BY MAL BYŤ SCHOPNÝ:

- nájsť, vyhodnotiť a použiť finančné informácie,
- poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- naučiť sa rozoznávať riziká v riadení vlastných financií,
- stanoviť si finančné ciele a napláňovať si ich dosiahnutie,
- rozvinúť potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť sporiť,
- efektívne používať finančné služby,
- plniť svoje finančné záväzky,
- zveľaďovať a chrániť svoj majetok,
- porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny,
- vedieť a byť schopný hodnotiť úspešnosť vlastnej sebarealizácie,
- inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností,
- poznať príklady úspešných jednotlivcov v svojej plánovanej profesijnej ceste,
- poznať podmienky, vylučujúce neúspešnosť jednotlivca a rodiny,
- porozumieť základným pojmom v oblasti finančnictva a sveta peňazí,

ČLOVEK A HODNOTY

- orientovať sa v oblasti finančných inštitúcií (NBS, komerčné banky, poisťovne a ostatné finančné inštitúcie),
- orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a byť schopný tieto práva uplatňovať.

Finančne gramotní absolventi stredných škôl by mali aspoň vo všeobecnosti chápať všetky kľúčové aspekty osobných financií. Títo absolventi budú mať istotu, že budú samostatne schopní nájsť si a použiť informácie potrebné pri špecifických finančných výzvach, zoči-voči ktorým sa môžu čas od času ocitnúť. Práve v súvislosti s týmto Národný štandard finančnej gramotnosti naznačuje, akými poznatkami, zručnosťami a skúsenosťami musia pedagogickí zamestnanci a žiaci disponovať, aby mohli nepretržite rozširovať svoje vedomosti o osobných financiách podľa toho, ako sa budú meniť ich zodpovednosti a príležitosti.

SPÔSOB IMPLEMENTÁCIE

Pri sprostredkovaní informácií, ktoré sú rozpracované do celkových a čiastkových kompetencií je potrebné zachovať vzťah k základnému rámcu finančnej gramotnosti ako celospoločenskej osvety a tieto riešiť vo vzťahu:

- k fungovaniu jednotlivca a rodín v ekonomickej oblasti,
- k pochopeniu otázky bohatstva a chudoby,
- k hodnotovej orientácii k peniazom,
- k modelom zabezpečenia jednotlivca a rodín peniazmi s uvedením príkladov extrémov,
- k osobným a rodinným modelom zabezpečenia životných potrieb.

TÉMY, KOMPETENCIE A ČIASTKOVÉ KOMPETENCIE

Kompetencie sa postupne zameriavajú na minimálnu úroveň, až do momentu absolvovania strednej školy. Témy, celkové a čiastkové kompetencie opisujú vybrané poznatky, zručnosti a skúsenosti z oblasti finančnej gramotnosti.

Celkovo sú **Témy zoradené do siedmych vybraných kategórií finančnej gramotnosti.**

1. Človek vo sfére peňazí

Celková kompetencia **Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybrané a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb.**

- 1.1: Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.
- 1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.
- 1.3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.

ČLOVEK A HODNOTY

- 1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.
- 1.5: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách.

- 2.1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.
- 2.2: Násť a vyhodnotiť informácie z rozmanitých zdrojov.
- 2.3: Kontrolovať osobné informácie.
- 2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.
- 2.5: Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.
- 2.6: Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Celková kompetencia Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

- 3.1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.
- 3.2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických potrieb) jednotlivca a rodiny.
- 3.3: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.
- 3.4: Identifikovať zdroje osobných príjmov.
- 3.5: Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.
- 3.6: Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.
- 3.7: Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

- 4.1: Vypracovať osobný finančný plán.

ČLOVEK A HODNOTY

- 4.2: Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.
- 4.3: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.
- 4.4: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri rozhodovaní o nákupe.
- 4.5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.
- 4.6: Uvedomiť si účel a dôležitosť poslednej vôle.

5. Úver a dlh

Celková kompetencia **Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.**

- 5.1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.
- 5.2: Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.
- 5.3: Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením alebo ako ich zvládnuť.
- 5.4: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia **Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.**

- 6.1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.
- 6.2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie buduje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.
- 6.3: Zhodnotiť investičné alternatívy
- 6.4: Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.
- 6.5: Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.
- 6.6: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia **Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.**

- 7.1: Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík.

ČLOVEK A HODNOTY

7.2: Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.

7.3: Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.

7.4: Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

7.5: Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

DROBENKOVÁ, Lenka: *Poznávanie pravdy*. KPKC: Spišská Nová Ves, 2009

MAJERNÍK, Ján; PONESSA, Joseph; MANHARDT, W. Laurie: *Pod'te a uvidíte: Katolícke štúdium Biblie*. Vienala: Košice, 2009

PONESSA, Joseph; MANHARDT, W. Laurie: *Pod'te a uvidíte: Katolícke štúdium Biblie. Jánovo evanjelium*. Vienala: Košice, 2009

Sväté písmo. Spolok svätého Vojtecha: Trnava, 2004

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

CD: Slovensko potrebuje Ježiša

DVD: Neviditeľné deti

DVD: Bonifác a anjel

- **Ďalšie zdroje:**

www.tkkbs.sk

www.vatican.va

www.kpkc.sk

www.dku.abu-bratislava.sk

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Pravda ako hodnota	ENV 1 OSR 1, 9		ETV – Česť, ublíženie na cti Zachovanie tajomstva
Hľadanie pravdy	OSR 2	1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňaží ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia	BIO – Evolučná teória DEJ – Vznik a pôvod sveta GEO – Vznik zemského povrchu
Hľadanie pravdy o sebe	OŽZ 3 DV 2, 3		DEJ – Pôvod človeka
Ohlasovatelia pravdy	TPPZ 6		DEJ – Staroveký Rím
Konať v pravde	DV 2, 3 TPPZ 5		ETV – Láska k sebe i k druhým

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
				Metódy	Formy	Metóda	Prostriedok
Pravda ako hodnota (5 h)	Potreba pravdy	Pravda a klamstvo	Žiak vie: Rozlíšiť na konkrétnej modelovej situácii medzi pravdou a klamstvom; Interpretovať cez biblický príbeh o Jakubovi a Ezauovi dopad klamstva a jeho dôsledky; Vysvetliť potrebu pravdy v ľudskom živote; Pomenovať zásady pravdy pre správne fungovanie medziľudských vzťahov	Brainstorming	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Jakub a Ezau	Biblický príbeh		Inscenačná metóda			
	Pravda v etike, zachovanie tajomstva	Pravda – ľudská hodnota		Riadený rozhovor	Motivačný problém	Skupinové vyučovanie	Písomné skúšanie
	Ôsme Božie prikázanie	Oboznámenie s prikázaním		Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
Hľadanie pravdy (6 h)	Cesty hľadania pravdy	Hodnoty života	Definovať správne hodnoty života; Porovnať dve teórie;	Demonštračná			
	Stvorenie sveta	Porovnanie teórií					

ČLOVEK A HODNOTY

		o stvorení sveta	Dokázat vytvorit si vlastní názor;	metóda			
	Svet – Boží dar	Stvorenie sveta	Dokázat prejavit vďačnost za dary, které som dostal	Riadený rozhovor	Vyučovací hodina základného typu		
	Oslava Tvorcu	Boh stvoriteľ		Práca s textom			
Hľadanie pravdy o sebe (7 h)	Pôvod človeka	Stvorenie človeka	Interpretovať biblický príbeh o stvorení človeka;	Brainstorming Diskusia			
	Biblický obraz stvorenia	Obraz Boha	Vysvetliť hodnotu v stvorení na Boží obraz;	Práca s knihou			
	Pád človeka	Prvý hriech	Interpretovať príbeh o prvotnom hriechu a poukázať na dôsledky zla vo svete;	Dramatizácia		Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Mám hodnotu	Stvorený na Boží obraz	Prejavit úctu k človeku; Dokázat prijať Božiu lásku;	Situačné úlohy Riadený rozhovor	Vyučovací hodina základného typu		
	Prísľub nádeje	Božiu lásku k človeku	Poznať prostriedky prostredníctvom, ktorých sa stávame odolnejšími voči hriechu;	Motivačný problém			
	Hranice človeka	Hriech a jeho nástrahy	Vysvetliť potrebu svedomia	Simulačná metóda Dramatizácia			
	Svedomie	Motivovať k častému sputovaniu svedomia					
Ohlasovatelia pravdy (8 h)	Prorok Ezechiel	Ohlasovanie pravdy	Vysvetliť význam ohlasovania pravdy;	Motivačný rozhovor	Vyučovací hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Život s Ježišom	Podobenstvo o viniči	Poukázať na spojenie človeka s Bohom;	Práca s textom Brainstorming			
	Ježiš učiteľ pravdy	Ježišovo učenie	Vysvetliť význam a dôležitosť výroku „vaše áno, nech je áno, vaše nie, nech je nie;“	Demonštračná metóda			
	Apoštolí – hlásatelia pravdy	Na príklade apoštolov vidí Božie pôsobenie vo svete	Jednoducho opísať život apoštola Petra a Pavla; Vymenovať aspoň dvoch horlivých ohlasovateľov kresťanstva	Projektové vyučovanie		Písomné	Prezentácia

ČLOVEK A HODNOTY

						skúšanie	
Konať v pravde (7 h)	Zodpovednosť za seba	Túžba po odvahe	Vymenovať skutky konané v pravde; Vysvetliť význam zodpovedného konania; Vysvetliť Ježišov príkaz lásky; Vykonávať skutky lásky; Vysvetliť význam zlatého pravidla	Situčná metóda Dramatizácia Práca s knihou Problémové vyučovanie Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Zodpovednosť za druhých	Túžba po zodpovednosti					
	Zákon lásky	Túžba po láske					
	Skutky lásky	Dobré skutky, skutky lásky					
	Nezištná pomoc druhým	Kristovo posolstvo					

ČLOVEK A HODNOTY

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

SEKUNDA (ISCED 2)

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

HURAJTOVÁ, Jana; DROBENKOVÁ, Lenka; GEMBALOVÁ, Anna: *Sloboda človeka*. KPKC: Spišská Nová Ves, 2010
MAJERNÍK, Ján; PONESSA, Joseph; MANHARDT, W. Laurie: *Podťe a uvidíte: Katolícke štúdium Biblie*. Vienala: Košice, 2009
PONESSA, Joseph; MANHARDT, W. Laurie: *Podťe a uvidíte: Katolícke štúdium Biblie. Jánovo evanjelium*. Vienala: Košice, 2009

Sväté písmo. Spolok svätého Vojtecha: Trnava, 2004

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

CD: Slovensko potrebuje Ježiša
DVD: Neviditeľné deti

- **Ďalšie zdroje:**

www.tkkbs.sk

www.vatican.va

www.kpkc.sk

www.dku.abu-bratislava.sk

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Sloboda a človek	DV 1-3 ENV 1	1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia. 2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.	ETV – Závislosti
Sloboda a rozhodnutia	OSR 2 TPPZ 4		ETV – Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity OBN – Sloboda – právo každého človeka
Boh oslobodzuje	MKV 1, 2 OSR 4		ETV – Odpustenie ako etická hodnota
Rešpektovanie vierovyznaní	MKV 1 – 4 MDV 2, 4 RV	1.3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby	ETV – Etické normy svetových náboženstiev
Láska ako princíp slobody	OSR 4 TPPZ 2, 5 OŽZ 3		ETV – Tvorivé riešenie medziľudských vzťahov

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
				Metódy	Formy	Metóda	Prostriedok
Sloboda a človek (10 h)	Povolanie k slobode	Význam a dôležitosť slobody	Žiak vie: Definovať pojem slobody a jej význam; Rozlišovať priority v živote, dokázať spolupracovať, ale aj vyjadriť vlastný názor; Rozlišovať život	Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Otroctvo človeka	Rozoznať život v slobode a v hriechu		Brainstorming	Vyučovacia hodina základného typu		
	Závislosti	Vysvetliť pojem závislosti		Motivačný problém	Vyučovacia hodina základného typu		
	Exodus – vyslobodenie	Biblický príbeh		Práca s textom	Vyučovacia hodina		

ČLOVEK A HODNOTY

	z otroctva		v slobode a život v hriechu; Rozlišovať jednotlivé závislosti; Reprodukovať príbeh; Zopakovať Desatoro a aplikovať ho v živote	Problémové vyučovanie Diskusia	základného typu Vyučovacia hodina fixačného typu	Písomné skúšanie	Prezentácia
Sloboda a rozhodnutia (4 h)	Slobodné rozhodnutie	Rozhodovanie a sloboda	Posúdiť princípy rozhodovania; Posúdiť hodnotu spravodlivosti vo svete; Definovať svedomie a jeho význam v živote v kresťana	Heuristická metóda Diskusia	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu		
	Sloboda a rozhodovanie	Spravodlivosť vo svete			Vyučovacia hodina základného typu		
	Možnosti výberu	Dôležitosť rozhodnutí		Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina fixačného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
Boh oslobodzuje (6 h)	Vina a odpustenie	Potreba odpustenia	Pomenovať vinu a odpustenie; Popísať postup sviatosti; Rozlíšiť sviatostnú a mimo sviatostnú formu odpustenia; Poukázať na rozdiely chápania a rozdielne prístupy k vinníkom	Simulačná metóda Riadený rozhovor Demonštračná metóda Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu		Prezentácia
	Kresťanský pohľad	Sviatosť zmierenia					
	Kristus a odpustenie	Sila a veľkosť odpustenia					
	Chápanie viny v iných kultúrach a náboženstvách	Iné náboženstvá			Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	
Rešpektovanie vierovyznaní (7 h)	Rozdielnosť a inakosť náboženstiev	Náboženstvá a ich kultúra	Rešpektovať slobodu vierovyznaní; Rozlišovať iné kultúry a náboženstvá; Vymenovať monoteistické a polyteistické náboženstvá, definovať základné prvky; Vysvetliť kresťanský pôvod a zdôrazniť jeho dôležitosť	Problémové vyučovanie Riadený rozhovor Diskusia	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu		Ústna odpoveď
	Rozdielnosť sveta podľa kultúr	Charakterizovať kultúry a svetové náboženstvá			Vyučovacia hodina fixačného typu		
	Rozdielne cesty hľadania	Učenie svetových náboženstiev a kresťanstva		Motivačné rozprávanie			
	Putovanie po ceste predkov	Osobné korene v kresťanstve		Heuristická metóda	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	
Láska ako princíp slobody	Sloboda a autorita	Sloboda oslobodzuje od strachu	Orientovať sa v cirkevnom členení,	Brainstorming	Skupinové vyučovanie		Ústna odpoveď

ČLOVEK A HODNOTY

(6 h)							
	Sloboda a láska (blahoslavenstvá)	Blahoslavenstvá	vymenovať diecézy; Vysvetliť blahoslavenstvá, dokázať aj v blahoslavenstvách vidieť Božie riadenie;	Práca s textom Dramatizácia	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu		
	Sloboda a rodina	Hranice slobody	Poznať hranice osobnej slobody; Osvojiť si návyky kresťanského životného štýlu	Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina fixačného typu	Ústne skúšanie	

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

HRABLAYOVÁ, Lucia: *Dôstojnosť človeka*. KPKC: Spišská Nová Ves, 2011

MAJERNÍK, Ján; PONESSA, Joseph; MANHARDT, W. Laurie: *Podťe a uvidíte: Katolícke štúdium Biblie*. Vienala: Košice, 2009

PONESSA, Joseph; MANHARDT, W. Laurie: *Podťe a uvidíte: Katolícke štúdium Biblie. Jánovo evanjelium*. Vienala: Košice, 2009

Sväté písmo. Spolok svätého Vojtecha: Trnava, 2004

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

CD: Slovensko potrebuje Ježiša

DVD: Neviditeľné deti

DVD: Quo vadis

- **Ďalšie zdroje:**

www.tkkbs.sk

www.vatican.va

www.kpkc.sk

www.dku.abu-bratislava.sk

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Kto som	OSR 1, 2, 4, 5, 6		ETV – Objavovanie vlastnej identity Základy duševnej hygieny SJL – Komunikujeme a argumentujeme
Kto je človek	MKV 2, 3, 4 OŽZ 3 TPPZ 6		ETV – Sebaovládanie ako podmienka zdravého sexuálneho života OBN – Kto je človek Charta ľudských práv
Ľudskosť	OŽZ 1-4 OSR 7		OBN – Extrémizmus, vojenský konflikt
Dôstojnosť a výkon	OŽZ 1 MDV 1	1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia 1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti. 2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov. 3.2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických potrieb) jednotlivca a rodiny	ETV – Dôstojnosť ľudskej osoby
Kultúra života	OSR 1 MDV 3 ENV 5	2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov	ETV – Etika počatého života VYV – Umenie ako súčasť nášho života

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Metódy	Stratégie vyučovania Formy	Metóda	Hodnotenie Prostriedok
-----------------	------	-------------------	-------------------	--------	-------------------------------	--------	---------------------------

ČLOVEK A HODNOTY

Kto som (5 h)	Sebapoznanie	Poznanie svojej osobnosti	Žiak vie: Vysvetliť pojmy sebaúcta, sebprijatie a komplexy; Rozvíjať svoje dary a talent; Rozlišovať priority v živote, dokázať spolupracovať ale aj vyjadriť vlastný názor; Rozvíjať pozitívne sebahodnotenie	Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Zodpovednosť za prijaté dary	Obdarovanie, bohatstvo talentov a darov		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu		
	Sebprijatie, komplexy	Túžba prijať sa		Brainstorming	Vyučovacia hodina základného typu		
	Sebaúcta	Vážiť si sám seba		Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu		
Kto je človek (6 h)	Ľudská dôstojnosť	Rebríček hodnôt	Budovať dobré vzťahy prejavom úcty každému človeku; Vysvetliť pôvod ľudských práv v židovsko-kresťanskej viere v jedného Boha; Opísať vnímanie muža a ženy v rôznych kultúrach a rôznych historických kontextoch a porovnať ho s kresťanským pohľadom; Sformulovať pojem dôstojnosť človeka vo svetle viery a Svätého písma	Situačná metóda	Skupinové vyučovanie	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Človek vo svetle viery a Biblie	Človek stvorený na obraz Boží		Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu		
	Človek ako muž a žena	Dôstojnosť muža a ženy (matriarchát, patriarchát)		Riadený rozhovor Práca s textom	Vyučovacia hodina fixačného typu		
	Mária – nádherná žena	Na príklade P. Márie spoznať pravý vzor ženy ako matky a manželky		Problémové vyučovanie Metóda riešenia úloh	Vyučovacia hodina základného typu		
				Motivačné rozprávanie			
Ľudskosť (9 h)	Prečo? Otázky o zmysle utrpenia	Prínos utrpenia	Definovať nástrahy ľudskosti; Poukázať na veľkosť utrpenia; Spoznať a odmietnuť manipuláciu; Definovať modlitbu ako najlepší liek proti	Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
	Odvrátená strana ľudskosti	Zneužívanie, manipulácia, vojnový konflikt		Brainstorming	Skupinové vyučovanie		
	Pochybnosť ako	Čo trápi dnešného		Diskusia	Vyučovacia hodina		

ČLOVEK A HODNOTY

	miesto komunikácie	človeka; Extrémizmus	pochybnosti; Vnímať nebezpečenstvo náboženského fundamentalizmu, intolerancie a odsudzovania; Prejaviť vonkajší skutok empatie voči iným; Opísať Božie kráľovstvo; Tolerovať druhých, byť empatický	Práca s textom	základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Ježiš a trpiaci	Bol som hladný....		Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu		
	Božie kráľovstvo – kráľovstvo konania dobra	Kráľovstvo pokoja		Simulačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
	Konať alebo čakať?	Búranie predsudkov		Dramatizácia	Vyučovacia hodina fixačného typu	Písomné skúšanie	Prezentácia
Dôstojnosť a výkon (8 h)	Mať alebo byť	Posudzovanie hodnoty človeka podľa výkonu	Porovnať Ježišov zákon lásky so sociálnymi zákonmi modernej spoločnosť; Vymenovať dôsledky posudzovania hodnoty človeka na základe iba jeho výkonu; Vytvoriť zákony „svedectva lásky“ obohacujúce spoločnosť (štát, mesto, školu, triedu); Opísať veľkosť sviatosti	Problémové vyučovanie Diskusia	Skupinové vyučovanie		
	Hodnota práce a dôstojnosť človeka	Význam práce človeka; Nezamestnanosť		Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Spoločné dobro	Ježišov postoj k zákonom spoločnosti		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina fixačného typu		
	Cirkev slabých	Sociálne učenie Cirkvi, etika chudoby		Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
	Utrpenie	Sviatosť pomazania chorých		Projektové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
Kultúra života (5 h)	Rešpektovanie života od narodenia po smrť	Rozvoj človeka, rozvoj kultúry	Na podklade Svätého písma posúdiť hodnotu človeka od počatia po prirodzenú smrť; Porovnať spoločenský prínos kresťanských hodnôt pre spoločnosť v porovnaní s prioritami liberalizmu; Vytáčať si rebríček	Demonštračné metódy	Vyučovacia hodina základného typu		
	Umenie a kresťanská kultúra	Umenie ako zveľaďovanie Božieho tvorstva		Diskusia	Skupinové vyučovanie		
	Hodnoty kultúry a kultúra smrti	Liberalizmus, relativizmus, konzervativizmus					

ČLOVEK A HODNOTY

	Kreťanský ideál	Kreťanské vzory	hodnôt a osvojiť si životný štýl na základe etických princípov; Nájsť pozitívne vzory z dejín Cirkvi	Brainstorming	Vyučovacia hodina fixačného typu		
--	-----------------	-----------------	--	---------------	----------------------------------	--	--

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

HRABLAYOVÁ, Lucia: *Zodpovednosť človeka*. KPKC: Spišská Nová Ves, 2011

Katechizmus Katolíckej Cirkvi. Spolok Svätého Vojtecha: Trnava, 2004

Sväté písmo. Spolok svätého Vojtecha: Trnava, 2004

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

CD: Slovensko potrebuje Ježiša

CD: Tretí deň

DVD: Neviditeľné deti

DVD: Na misijných cestách s kardinálom Tomkom

- **Ďalšie zdroje:**

www.tkkbs.sk

www.vatican.va

www.kpkc.sk

www.dku.abu-bratislava.sk

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Zodpovednosť	OSR 1, 2, 4 TPPZ 4	1.3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby	ETV – Osobnostný rozvoj žiaka Dary a talenty
Zodpovednosť za seba	TPPZ 1, 3, 6 MDV 3, 4 OSR 1, 2, 5, 6 OŽŽ 3	2.1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia	ETV – Moje vzory Identifikácia vlastných citov
Zodpovednosť za svoju vieru	OSR 4 TPPZ 1, 2, 3		ETV – Asertivita Sekty a ich nástrahy
Zodpovednosť za budovanie vzťahov	OSR 9 MKV 2 MDV 2, 3	2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov	ETV – Svojpomoc, solidarita, pomoc starším Etické rozmery rodiny Sexualita
Zodpovednosť človeka za svet, v ktorom žije	ENV 1-7 MDV 5 OSR 3, 8	1.5: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne 1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti 2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.	ETV – Prosociálne správanie BIO – Ekológia GEO – Klimatické zmeny a ich dopad na životné prostredie OBN – Ochrana životného prostredia

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
				Metódy	Formy	Metóda	Prostriedok
Zodpovednosť (4 h)	Úvodná hodina	Etymológia pojmu zodpovednosť	Žiak vie: Vysvetliť etymológiu pojmu zodpovednosť;	Brainstorming	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Poznanie rastu	Podobenstvo o talentoch		Práca s textom	Vyučovacia hodina		

ČLOVEK A HODNOTY

	Spoznať svoje silné a slabé stránky	Sebarozvoj (sebaocenenie a prijatie)	Objaviť posolstvo biblického textu podobenstva o talentoch; Aplikovať podobenstvo o talentoch ako pozvanie k zodpovednosti pre svoj život;	Motivačné rozprávanie	základného typu		
	Pozvanie k zodpovednosti		Formovať postoj k zodpovednosti za svoj život	Situačná metóda	Skupinové vyučovanie		
				Riadený rozhovor			
				Simulačná metóda	Vyučovací hodina fixačného typu		
				Diskusia			
Zodpovednosť za seba (6 h)	Moje vzory	Potreba životných vzorov	Prijať výzvu k hľadaniu a odkrývaniu zmyslu života	Demonštračné metódy	Vyučovací hodina základného typu		
	Ísť za hviezdou	Korekcia mediálnych vzorov (imitácia)	Rozlíšiť medzi manipulačným vzorom a vzorom ponúkajúcim sprevádzanie;	Pozorovanie	Skupinové vyučovanie	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Ježišove postoje	Výzva k hľadaniu a odkrývaniu zmyslu života	Vnímať sebaocenenie a prijatie ako podmienku sebarozvoja;	Motivačné rozprávanie	Vyučovací hodina základného typu		
	Kto bol a je Ježiš ľudí	Ponuka kresťanských vzorov (Jn 1,35-39)	Oceniť kresťanskú ponuku nasledovania Ježiša Krista ako životného vzoru	Problémové vyučovanie	Skupinové vyučovanie		
	Zobrazenie Ježiša v umení	Dokonalý vzor ľudskosti		Práca s textom	Vyučovací hodina základného typu		
	Ježiš – svetlo nádeje	Osobné pozvanie k životu		Situačná metóda	Vyučovací hodina fixačného typu		
					Vyučovací hodina základného typu		
					Vyučovací hodina základného typu		
					Vyučovací hodina základného typu		
Zodpovednosť za svoju vieru (8h)	Čo znamená veriť?	Prečo veriť? (Dôvody pre vieru, neveru)	Analyzovať dôvody pre náboženskú vieru;	Riadený rozhovor	Vyučovací hodina základného typu		
	Vyznanie viery	Rozhodnutie pre vieru		Problémové vyučovanie	Vyučovací hodina základného typu		
	Aký Boh je alebo aký nie je	Poverčivosť – nesprávna forma	Reprodukovať vyznanie viery ako akt dôvery;	Diskusia	Vyučovací hodina základného typu		

ČLOVEK A HODNOTY

		religiozity	Rozlíšiť jednotlivé časti vyznania viery a ich konkrétnych významov; Porovnať sektu a Cirkev; Rozvíjať kresťanské prvky spirituality v osobnostnom raste	Heuristická metóda	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Komu vlastne verím?	Nová reč Cirkvi – II. vatikánsky koncil		Práca s textom			
	Dogmy – reč viery	Reč Cirkvi – metaforická reč dogiem		Motivačný problém	Vyučovacia hodina základného typu		
	Sekty	Nebezpečenstvo siekt a ich ponuky dnes		Problémové vyučovanie	Skupinové vyučovanie		
	Svedkovia viery	Kresťanská zrelosť – sviatostný život		Pozorovanie	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu		
Zodpovednosť za budovanie vzťahov (6 h)	Túžba po láske	Ontologická potreba lásky človeka k človeku a človeka k Bohu	Nájsť rozdiely medzi priateľskou láskou, láskou muža a ženy, láskou rodičovskou a láskou k Bohu;	Riadený rozhovor			
	Kamarátstvo, priateľstvo	Rozpoznávať stupne vzťahov	Oceniť význam budovania vzťahov ako naplnenia života zmyslom;	Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Priateľstvo a láska	Rozlíšiť lásku od priateľstva	Rozlíšiť rôzne formy spoluzitia dvoch ľudí v súčasnosti;	Simulačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
	Láska a partnerstvo	Vzťah muž a žena (Pieseň piesní)	Zostaviť hierarchiu hodnôt v partnerských vzťahoch	Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu		
	Význam pohlavia ako zväzku	Rodina a pseudorodina		Demonštračné metódy	Vyučovacia hodina fixačného typu		
	Rodina	Medzigeneračné vzťahy		Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu		
Zodpovednosť človeka za svet, v ktorom žije (9h)	Pohľad kresťana na vzťah človeka k prírode	Ekológia a zodpovednosť (Gn 1,28-29)	Vyjadríť dôležitosť ekologického myslenia a správania sa človeka na základe analýzy súčasných ekologických javov v konfrontácii s poslanstvom biblického textu Gn 1,28-29;	Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu	Písomné skúšanie	Prezentácia
	Boh pozýva človeka k ochrane Božieho diela	Úloha Cirkvi v spoločnosti	Praktizovať zručnosti triedenia odpadu v domácnosti a šetrného	Brainstorming			
	Ekologická	Globálne problémy		Diskusia	Skupinové vyučovanie		
				Heuristická			

ČLOVEK A HODNOTY

	uvedomelosť kresťanov	ľudstva	zaobchádzania s prírodnými zdrojmi;	metóda		Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Kresťanské poslanstvo ľudskosti	Kresťanské denominácie na Slovensku	Charakterizovať jednotlivé kresťanské denominácie na Slovensku a objaviť spoločné základy viery;	Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Človek a jeho človečenstvo	Angažovanosť kresťana v spoločnosti	Osvojovať si postoj kresťanskej angažovanosti v spoločnosti a v Cirkvi;	Demonštračné metódy	Vyučovacia hodina základného typu		
	Byť spravodlivý, čestný a zodpovedný	Angažovanosť kresťana – politika	Zdôvodniť potrebu angažovanosti kresťanov v politike a verejnom živote;	Diskusia	Vyučovacia hodina základného typu		
	Svätci dnešnej doby	Príklady svätcov 21. storočia	Získavať a triediť informácie o spoločenskom i náboženskom živote	Dramatizácia Práca s textom Situčná metóda	Vyučovacia hodina fixačného typu		

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

GEMBALOVÁ, Anna: *Vzťahy a zodpovednosť*. KPKC: Spišská Nová Ves, 2007
Katechizmus Katolíckej Cirkvi. Spolok Svätého Vojtecha: Trnava, 2004
MATKA TERÉZIA: *Môj život*. Spolok Svätého Vojtecha: Trnava, 2002
SEEWALD, Peter: *Ježiš Kristus*. Spolok Svätého Vojtecha: Trnava, 2012
Sväté písmo. Spolok svätého Vojtecha: Trnava, 2004

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

CD: Tretí deň
CD: Slovensko potrebuje Ježiša
DVD: Neviditeľné deti
VHS: Matka Tereza

- **Ďalšie zdroje:**

www.tkkbs.sk

www.vatican.va

www.kpkc.sk

www.dku.abu-bratislava.sk

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Hľadanie cesty	TPPZ 2, 3, 6 OSR1, 2, 4,5, 6 OŽZ 3 MKV 2		SJL – Komunikácia. Druhy komunikácie ETV – Etika správnej komunikácie Kresťanstvo a jeho etické posolstvo GEO – Náboženstvá
Boh v ľudskom svete	OSR 1, 2 TPPZ 3, 4, 6 MDV 5		SJL – Umelecké jazykové prostriedky. Metafora. ETV – Aktívne a pasívne počúvanie
Byť človekom	OSR 4, 5 MDV2, 2, 3 OŽZ 1, 3		ETV – Ľudská dôstojnosť a náboženská etika
Na ceste k osobnosti	OSR 1, 2, 5, 9 ENV 1, 5 TPPZ 4, 5		SJL – Literárne druhy a žánre. Legenda ETV – Závislosti
Boh a človek	OSR2, 9 MDV 4 TPPZ 4, 6	1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňaží ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia. 2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov	ETV – Ľudské vzťahy. Rodina
Človek v spoločenstve	ENV 1 MDV 3, 4 OSR 4, 5, 6 TPPZ 1-6		ETV – Etika sexuálneho života Poruchy sexuálnej orientácie BIO – Pohlavné orgány

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
				Metódy	Formy	Metóda	Prostriedok
Hľadanie cesty (7 h)	Človek tvor komunikatívny	Nástroje komunikácie, zmysel	Žiak vie: definovať komunikáciu a vymenovať druhy komunikácie; nájsť analógiu medzi komunikáciou a modlitbou; pomenovať a vysvetliť trojrozmernosť človeka; rozvíjať svoj telesný, duševný a duchovný rozmer; vysvetliť zmysel života človeka v kontexte Svätého písma; zdôvodniť vznik a potrebu náboženstva; vysvetliť pojmy religionistika, monoteizmus, polyteizmus	Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Modlitba – komunikácia s Bohom	Komunikácia a modlitba – rozdiely		Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
	Trojrozmernosť človeka	Psychologická typológia človeka		Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu		
	Celistvosť človeka – harmónia tela, duše a ducha	Súlad troch zložiek človeka		Demonštračné metódy	Skupinové vyučovanie		
	Zmysel života. Človek - jeho otázky a hľadanie odpovedí	Poznať zmysel života človeka i vlastný /KKC, SP, Evangelium vitae/		Pozorovanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Odkrývanie zmyslu života	Príklady svätcov – ich zmysel života		Brainstorming			
	Človek – bytosť náboženská	Náboženstvo - rozdelenie, prvky a prejavy náboženstva		Diskusia			
Boh v ľudskom svete (6 h)	Metaforická reč Biblie	Metafora –obrazná reč viery	Použiť metafory na vyjadrenie ťažko vyjadriteľných skutočností; Interpretovať príbeh Božieho oslovenia Abraháma, Samuela, Márie;	Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina fixačného typu	Písomné skúšanie	Prezentácia
	Boh hovorí k človeku v Starom zákone	Oslovenie Abraháma, Samuela Bohom		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu		
	Boh oslovuje Máriu	Máriina dôvera v Boha		Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu		
				Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu		

ČLOVEK A HODNOTY

	Boh čaká na ľudské ÁNO	Ľudská skúsenosť komunikácie s Bohom	Definovať svedomie (KKC 1796), formovať morálne svedomie; Rozlíšiť medzi aktívnym a pasívnym počúvaním	Riadený rozhovor Problémové vyučovanie Diskusia Simulačná metóda	základného typu Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu	Písomné skúšanie	Prezentácia
	Formovanie svedomia – T. Morus	Definovanie svedomia, jeho formovanie					
	Vnímať potrebu ticha	Aktívna a pasívna komunikácia, potreba ticha					
Byť človekom (5 h)	Dôstojnosť osoby	Pojmy: podstata, prirodzenosť, bytie	Definovať učenie cirkvi o ľudskej osobe (KKC 357); Definovať učenie cirkvi o osobe Ježiša Krista (KKC 471, 480); Obhájiť dôstojnosť ľudského života od počatia;	Brainstorming Práca s textom Pozorovanie Demonštračné metódy Motivačný rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu Skupinové vyučovanie Skupinové vyučovanie Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Ježišovo ľudstvo	Historickosť Ježiša Krista – historické zdroje					
	Ježišovo božstvo	Ježišovo božstvo v evanjeliách					
	Ľudia, ktorí ma oslovili	Pravé vzory osobností	Vyhľadať v rôznych vyjadrovacích prostriedkoch, médiách, tendencie spochybňujúce kresťanské učenie o Ježišovi Kristovi	Práca s textom Práca s internetom Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu		
	Deformácia osobnosti	Skrivený obraz osobnosti /Ježiša/ v médiách					
Na ceste k osobnosti (5 h)	Osobnosť - vývoj osobnosti	Osoba a osobnosť, etapy vývoja osobnosti	Porovnať a rozlíšiť pojmy osoba a osobnosť; Vymenovať a zdôvodniť negatívne vplyvy na dozrievanie osobnosti; Vysvetliť základné kroky k zrelosti osobnosti;	Diskusia Motivačné rozprávanie Motivačný problém	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina		
	Matka Tereza	Matka Tereza – osobnosť a jej osoba					
	Na ceste do Emauz	Dozrievanie osobnosti – práca so					

ČLOVEK A HODNOTY

		SP	Ohraničiť pravdivosť legendy voči historickým faktom	Práca s textom	základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Legenda a jej symbolická výpoveď	Sv. Krištof – pútnik hľadajúci zmysel života		Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Deformácia osobnosti – závislosti	Negatívne závislosti a ich vplyv na človeka		Projektové vyučovanie	Skupinové vyučovanie		
Boh a človek (5 h)	Boh ako spoločenstvo	Učenie o Najsvätejšej Trojici /KKC/	Definovať učenie o vzťahoch Najsvätejšej Trojice na podklade KKC;	Brainstorming	Vyučovacia hodina základného typu		
	Vzťah Boha a človeka	Túžba človeka žiť vo vzťahoch	Definovať sviatosti;	Práca s textom	Vyučovacia hodina základného typu		
	Boh prítomný vo sviatostiach	Sviatosti – vzťah s Bohom	Nájsť analógiu medzi vzťahmi Najsvätejšej Trojice a schopnosťou človeka vytvárať vzťahy;	Demoštračné metódy	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Vzťahy človeka ako odraz Najsv. Trojice	Ľudské vzťahy. Rodina	konfrontovať sa s vlastnou vinou, byť otvorený pre kresťanský pohľad na vinu a odpustenie	Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu		
	Moje vzťahy	Vzťah k Bohu, k blízkym, k veciam		Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina fixačného typu		
Človek v spoločenstve (5 h)	Muž a žena ako obraz Boha	Sociálna rola muža a ženy	Vysvetliť úlohu, význam a črty sexuality človeka v manželstve a rodine;	Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
	Sexualita ako dar a úloha	Význam sexuality človeka	Oceniť hodnotu otcovstva a materstva;	Pozorovanie	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	AIDS	Rizikové sexuálne správanie	Vysvetliť poslanie jednotlivých povolání a ich prínos pre cirkev a spoločnosť;	Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Povolanie ako služba ľuďom	Sviatosť kňazstva, manželstva. Zsvätený život	Zdôvodniť kresťanské slávenie nedele a sviatkov	Heuristická metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
	Kresťan v spoločenstve Cirkvi	Slávenie nedele a sviatkov v rámci spoločenstva		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina fixačného typu		
				Diskusia			

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

GEMBALOVÁ, Anna: *Hodnoty a rozhodnutia*. KPKC: Spišská Nová Ves, 2008

JONAS, Rainer: *Zázračná cesta do života*. Slovart, 2001

Katechizmus Katolíckej Cirkvi. Spolok Svätého Vojtecha: Trnava, 2004

Sväté písmo. Spolok svätého Vojtecha: Trnava, 2004

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

CD: Tretí deň

DVD: Pôvod človeka

DVD: Neviditeľné deti

VHS: Apoštol Pavol

- **Ďalšie zdroje:**

www.tkkbs.sk

www.vatican.va

www.kpkc.sk

www.dku.abu-bratislava.sk

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Moje hodnoty	OSR 1, 2, 4, 5, 6 OŽZ 4 MDV 4, 5 TPPZ 3, 4	1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazi ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia. 1.3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby	ETV – Hodnotový rebríček
Hodnoty života	ENV 1 MKV 2, 4 OSR 7, 9 TPPZ 6		SJL – Staroveká literatúra. Biblia BIO – Enviromentalistika ETV – Etika životného prostredia Plánované rodičovstvo
Šírenie kresťanských hodnôt v Európe	MDV 1, 4 OSR 1, 2		ETV – Demokratické občianstvo SJL – Literárne druhy a žánre. Legenda DEJ – Korene kresťanskej Európy
Kresťanské hodnoty v spoločnosti	ENV 4, 5 OŽZ 4 OSR 9 TPPZ 6	1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti 2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov. 3.2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických potrieb) jednotlivca a rodiny. 3.1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.	SJL – Publicistický štýl ETV – Masovokomunikačné prostriedky a etika
Pramene plnohodnotného života	OSR 2 OŽZ 2		ETV – Negatívne vplyvy okultizmu
Plnosť života	ENV 1 MDV 3 OŽZ 1, 3		ETV – Eutanázia BIO – Ochrana života – Hipokratova prísaha

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
				Metódy	Formy	Metóda	Prostriedok
Moje hodnoty (3 h)	Životný štýl kresťana	Moderný kresťan	Žiak vie: Vysvetliť pojem hodnota; Usporiadať vlastný rebríček hodnôt; Posúdiť podiel výberu hodnôt na tvorbu životného štýlu	Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu Skupinové vyučovanie	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Môj rebríček hodnôt	Reflexia vlastného rebríčka hodnôt		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu		
	Rozhodnutia pre život	Prehľad rôznych štýlov života		Situačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu		
Hodnoty života (9 h)	Mýtus verzu logos	Obraz sveta v mýte a v logu	Vysvetliť chápanie mýtickosti mýtu - jeho pravdivosti, vo vzťahu k biblickému textu o stvorení sveta a človeka; Opísať historické pozadie vzniku obidvoch správ o stvorení sveta a človeka vo Svätom písme; Porovnať vedu a vieru ako dve cesty vedúce k pravde; Vysvetliť symbolické úkony liturgie sviatosti manželstva; Vysvetliť úlohu a poslanie manželstva; Vysvetliť morálny aspekt abortu	Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Obraz sveta v „mýte“ a v „logu“	Biblická správa o stvorení (Gn 1,1-2,4)		Práca s textom			
	Paradox „veľkosti“ a „malosti“ človeka	Veda a viera – hľadanie pravdy		Pozorovanie			
	Človek správcom Zeme	Etika životného prostredia kresťana		Diskusia	Skupinové vyučovanie	Písomné skúšanie	Prezentácia
	Človek ako spoločenstvo osôb	Manželstvo - jeho zmysel a význam		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu Vyučovacia hodina základného typu		
	Manželstvo „áno alebo nie“?	Manželstvo z pohľadu štátu a Cirkvi		Problémové vyučovanie			
	Plodnosť – dar alebo ohrozenie?	Manželský sľub. Plodnosť		Diskusia			
	Plánovanie rodičovstva	Hodnota života		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina fixačného typu		
	Závažné rozhodnutie (potrat)	Riešenie problémovej úlohy- potrat		Demonštračné metódy	Vyučovacia hodina základného typu		
Šírenie kresťanských hodnôt v Európe (8 h)	Je potrebná autorita?	Reflexia vlastného postoja k autoritám	Vymenovať a definovať znaky Cirkvi; Porovnať hierarchiu s anarchiou a vyvodiť závery	Motivačný problém Pozorovanie	Vyučovacia hodina základného typu		

ČLOVEK A HODNOTY

	Obraz a skutočnosť	Hierarchia v Cirkvi	pre život v ľudskom spoločenstve; Opísať šírenie kresťanstva sv. Pavlom; Pomenovať prvky konzumného spôsobu života v súčasnosti; Uvedomiť si dôvody pre súčasné myslenie človeka na pozadí vývinu európskeho myslenia	Simulačná metóda	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Neúnavný atlét – Pavol z Tarzu	Šírenie kresťanstva sv. Pavlom		Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Kam zmizli Židia?	Prenasledovanie veriacich		Práca s textom	Skupinové vyučovanie		
	Dejiny a legenda	Rozvoj mníšstva. Legendy		Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu		
	Syntéza života a viery	Kresťanské korene Európy		Pozorovanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Potrebuje Európa Ježiša Krista?	Kríza hodnôt v súčasnosti (sekularizmus, konzumizmus)	Práca s textom	Vyučovacia hodina fixačného typu			
Kresťanské hodnoty v spoločnosti (3 h)	Človek – a jeho vzťah k spoločnosti	Vzťah štátu a Cirkvi v dejinách	Definovať úlohu Cirkvi a politiky; Vymenovať rozdiely medzi štátom a Cirkvou; Uviesť príklady pre vlastné možnosti ovplyvnenia spoločenského diania v obci, štáte, vo farnosti a v Cirkvi	Brainstorming	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Vzťah – Cirkv a štát	Úloha Cirkvi, úloha politiky		Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Médiá verzus náboženstvo	Vzťah médií a náboženstva		Riadený rozhovor	Skupinové vyučovanie		
Pramene plnohodnotného života (6 h)	Studňa alebo pravda o mne samom	Potreba modlitby v živote človeka	Prehliť vlastné hľadanie Boha do osobného vzťahu s ním v modlitbe; Vysvetliť štruktúru modlitby Otče náš; Opísať zázraky vyliečenia v príbehoch prírodných a antických národov, zázraky v kresťanstve a vysvetliť biblické chápanie zázraku; Analyzovať negatívne vplyvy okultizmu	Demonštračné metódy	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Otče náš a môj život	Modlitba Otče náš		Motivačné rozprávanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Stojím pred TEBOU	Prehľbovanie vzťahu s Bohom		Projektové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Zázrak, kúzlo alebo trik?	Zázraky – Ježišove uzdravenia dotykom rúk		Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Biblické zázraky a ich zmysel pre	Gestá vysluhovateľa sviatosti			Vyučovacia hodina základného typu		

ČLOVEK A HODNOTY

	veriaceho			Diskusia			
	V zajatí temných síl	Negatívne vplyvy okultizmu		Riadený rozhovor	Skupinové vyučovanie		
Plnosť života (4 h)	Právo na smrť alebo právo na dôstojné umieranie?	Možnosti a hranice paliatívnej liečby	Uviesť rozdielne pohľady na starobu a chorobu v súčasnej spoločnosti; Charakterizovať sviatosť pomazania chorých, orientovať sa v obradoch kresťanského pohrebu;	Problémové vyučovanie	Vyučovacia hodina základného typu		
	Brána len pre mňa – smrť	Smrť (klinická, biologická). Obrady kresťanského pohrebu	Charakterizovať sviatosť pomazania chorých, orientovať sa v obradoch kresťanského pohrebu;	Riadený rozhovor	Vyučovacia hodina základného typu	Ústne skúšanie	Ústna odpoveď
	Posmrtný život	Učenie Cirkvi o posmrtnom živote: osobitný súd, nebo, očistec, peklo	Vysvetliť eschatologické pojmy (nesmrteľná duša, osobitný a posledný súd, posmrtný život, odpustky);	Demonštračné metódy	Vyučovacia hodina základného typu		
	Záverečné slovo o hodnotách	Nový Jeruzalem - Apokalypsa	Vyvodiť závery pre svoj život z apokalyptického rozmeru	Motivačné rozprávanie			
				Diskusia	Vyučovacia hodina fixačného typu		

CHARAKTERISTIKA UČEBNÉHO PREDMETU ETICKÁ VÝCHOVA

Poslaním povinnej voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

2. SWOT ANALÝZA ŠKOLY Z POHĽADU VZDELÁVACEJ OBLASTI ČLOVEK A HODNOTY:

silné stránky – Naša škola sa prostredníctvom predmetu etická výchova významne podieľa na osobnostnom rozvoji žiaka. Dáva mu priestor na spoznávanie sa a napredovanie. Pozitívnym hodnotením je aj to, že predmet vyučujú kvalifikovaní učitelia s praxou. Taktiež škola vníma predmet ETV rovnocenne vo vzťahu s inými predmetmi, čoho dôkazom je to, že sú súčasťou týždenného rozvrhu (a nie popoludňajším vyučovaním).

slabé stránky – absencia špeciálnej učebne, nedostatok pomôcok

príležitosti – Škola v rámci predmetov ETV využíva príležitosti spolupráce s rôznymi organizáciami (Slovenským Červeným krížom, Ligou proti rakovine, Ligou za duševné zdravie, UNICEF...). Taktiež možno pozitívne hodnotiť spoluprácu a medzipredmetové vzťahy NBV – ETV v riešení spoločných projektov.

riziká – Vzhľadom k tomu, že predmet nie je hodnotený známkom, je motivácia na vyučovaní náročná.

ČLOVEK A HODNOTY

CIELE UČEBNÉHO PREDMETU ETICKÁ VÝCHOVA

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,
- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľúti,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami,
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

OBSAH UČEBNÉHO PREDMETU ETICKÁ VÝCHOVA – OBSAHOVÝ A VÝKONOVÝ ŠTANDARD

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sú zakomponované v desiatich základných témach a šiestich aplikačných témach:

ČLOVEK A HODNOTY

1. otvorená komunikácia
2. dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. pozitívne hodnotenie iných
4. tvorivosť a iniciatíva
5. vyjadrovanie citov
6. empatia
7. asertivita
8. reálne a zobrazené vzory
9. prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. komplexná prosociálnosť
11. etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania
12. etika a ekonomické hodnoty
13. etika a náboženstvá – tolerancia a úcta
14. rodina, v ktorej žijem
15. výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. ochrana prírody a životného prostredia.

Cieľom etickej výchovy ako povinnej voliteľného predmetu v nižšom stupni sekundárneho vzdelávania je

- poskytnúť žiakovi impulzy a pozitívne skúsenosti, ktoré podporujú základnú dôveru, autonómiu a iniciatívu,
- umožniť im osvojiť si základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, učiť ich pozitívne hodnotiť seba aj druhých, tvorivo riešiť každodenné situácie v medziľudských vzťahoch,
- vysvetliť žiakovi pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie,
- umožniť žiakovi osvojiť si ďalšie sociálne zručnosti, napr. vyjadrovanie citov, empatie, asertívne správanie,
- umožniť žiakovi osvojiť si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie, učiť ich poznávať sám seba, objavovať svoju identitu, rozvíjať sebaoceňovanie,

ČLOVEK A HODNOTY

- spoznávať a osvojovať si práva a povinnosti v rodine, učiť sa kultivovane prejavíť svoj názor, postupne preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s nimi konštruktívny dialóg,
- umožniť žiakom uvedomiť si svoju sexuálnu identitu, chápať pozitívne hodnoty priateľstva, lásky, manželstva a rodiny, uvedomiť si riziká spojené s predčasným sexuálnym životom, zdôvodniť základné mravné normy, zaujať správny postoj k otázkam súvisiacim so sexualitou,
- rozvíjať u žiakov pozitívny postoj k postihnutým, chorým, a iným skupinám obyvateľstva, ktoré potrebujú pomoc a porozumenie,
- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami,
- umožniť žiakom pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom,
- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s ochranou prírody a životného prostredia,
- učiť žiakov rešpektovať ľudí s inými názormi, zároveň však ostať sám sebou; formulovať svoje životné ciele, byť odolný voči nevhodným ponukám, ostať slobodný od závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú náš život, rozvíjať u žiakov povedomie vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti, v tomto zmysle byť schopný kriticky hodnotiť masmediálne vplyvy, vychovať kritického diváka.

HODNOTENIE PREDMETU

Na hodine etickej výchovy žiakov nehodnotíme známku. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovne oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

ODPORÚČANIA PRE VYUČOVANIE/ZÁSADY A ODPORÚČANIA

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi.

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sa premietajú v tematických celkoch učebných osnov. Ide o tzv. desať základných tém a šesť aplikačných tém:

ČLOVEK A HODNOTY

1. otvorená komunikácia
2. dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. pozitívne hodnotenie iných
4. tvorivosť a iniciatíva
5. vyjadrovanie citov
6. empatia
7. asertivita
8. reálne a zobrazené vzory
9. prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. komplexná prosociálnosť
11. etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania
12. etika a ekonomické hodnoty
13. etika a náboženstvá – tolerancia a úcta
14. rodina, v ktorej žijem
15. výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. ochrana prírody a životného prostredia.

PRIEREZOVÉ TÉMY

Zaradením nasledovných prierezových tém do výučby výchov sa sleduje zlepšenie kompetencií a spôsobilostí žiakov, týkajúcich sa ako ich osobnostného , tak ich spoločenského rozvoja. Každá z nich sleduje konkrétne ciele:

ENVIROMENTÁLNA VÝCHOVA

1. poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych dejinných obdobiach a v rôznych oblastiach sveta,
2. pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu,
3. rozvíjať spoluprácu pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni,

ČLOVEK A HODNOTY

4. získať a postupne skvalitňovať schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírodnému a kultúrnemu dedičstvu

MEDIÁLNA VÝCHOVA

1. osvojiť si stratégie zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a rozvinutie mediálnej kompetencie – zmysluplného využívania médií a ich produktov,
2. sledovať proces vzniku a rozšírenia jednotlivých druhov médií a ich vplyvu na spoločnosť v danej dejinnej situácii,
3. rozvinúť schopnosť vytvorenia vlastného názoru na základe rôznych zdrojov prijímaných informácií,
4. rozvinúť schopnosť kriticky posudzovať informácie šírené médiami a vyberať z týchto informácií,
5. uvedomenie si vplyvu médií na jednotlivca a na verejnú mienku

MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA

1. spoznanie kultúry svojho národa, ale aj iných národov, histórie, tradícií a zvykov ich predstaviteľov, rešpektovanie rovnocennosti týchto kultúr,
2. zlepšiť pripravenosť žiakov na stret a prípadné spolunažívanie s príslušníkmi iných kultúr, vytvorenie vzájomného rešpektu, poznávanie a rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti ako spoločenskej reality,
3. zameranie na slovenské kultúrne prostredie a tradičnú kultúrnu rozmanitosť tohto prostredia,
4. zamedzenie rôznych podôb neznášanlivosti, rasizmu a xenofóbie

OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA

1. formovať vzťah žiakov k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí,
2. rozvinúť morálne vlastnosti žiakov, tvoriace základ vlasteneckého a národného cítenia

OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

1. naučiť žiakov rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, ale vedieť si uplatniť aj svoje práva,
2. podporovať prevenciu šikanovania, agresivity, užívania návykových látok,
3. pestovať kvalitné medziľudské vzťahy,
4. rozvíjať zručnosti potrebné pre život a spoluprácu,
5. rozvíjať u žiakov sebareflexiu, sebapoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie

ČLOVEK A HODNOTY

TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI

1. spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v skupine – písomne i verbálne s použitím informačných a komunikačných technológií
2. získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich,
3. kultívovane prezentovať svoje názory, hypotézy,
4. prijať kompromis alebo stanovisko inej strany,
5. využívať rôzne typy prezentácií,
6. rozvíjať schopnosť komunikovať, argumentovať, pracovať s informáciami, obhájiť vlastný názor

TPPZ – Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj

MKV – Multikultúrna výchova

OŽZ – Ochrana života a zdravia

ENV – Environmentálna výchova

MDV – Mediálna výchova

NÁRODNÝ ŠTANDARD FINANČNEJ GRAMOTNOSTI

Národný štandard finančnej gramotnosti (schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 19. marca 2009 pod číslom CD-2009-22702/9699-1:913) popisuje minimálne požiadavky na funkčnú finančnú gramotnosť absolventov prostredníctvom osvojených kompetencií.

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

Finančná gramotnosť je to kontinuum schopností, ktoré sú podmienené premennými ako **vek, rodina, kultúra či miesto bydliska**. Finančná gramotnosť je označením pre stav neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie

ABSOLVENT STREDNEJ ŠKOLY BY MAL BYŤ SCHOPNÝ:

- nájsť, vyhodnotiť a použiť finančné informácie,
- poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- naučiť sa rozoznávať riziká v riadení vlastných financií,

ČLOVEK A HODNOTY

- stanoviť si finančné ciele a napláňovať si ich dosiahnutie,
- rozvinúť potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť sporiť,
- efektívne používať finančné služby,
- plniť svoje finančné záväzky,
- zveľaďovať a chrániť svoj majetok,
- porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny,
- vedieť a byť schopný hodnotiť úspešnosť vlastnej sebarealizácie,
- inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností,
- poznať príklady úspešných jednotlivcov v svojej plánovanej profesijnej ceste,
- poznať podmienky, vylučujúce neúspešnosť jednotlivca a rodiny,
- porozumieť základným pojmom v oblasti finančnictva a sveta peňazí,
- orientovať sa v oblasti finančných inštitúcií (NBS, komerčné banky, poisťovne a ostatné finančné inštitúcie),
- orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a byť schopný tieto práva uplatňovať.

Finančne gramotní absolventi stredných škôl by mali aspoň vo všeobecnosti chápať všetky kľúčové aspekty osobných financií. Títo absolventi budú mať istotu, že budú samostatne schopní nájsť si a použiť informácie potrebné pri špecifických finančných výzvach, zoči-voči ktorým sa môžu čas od času ocitnúť. Práve v súvislosti s týmto Národným štandardom finančnej gramotnosti naznačuje, akými poznatkami, zručnosťami a skúsenosťami musia pedagogickí zamestnanci a žiaci disponovať, aby mohli nepretržite rozširovať svoje vedomosti o osobných financiách podľa toho, ako sa budú meniť ich zodpovednosti a príležitosti.

SPÔSOB IMPLEMENTÁCIE

Pri sprostredkovaní informácií, ktoré sú rozpracované do celkových a čiastkových kompetencií je potrebné zachovať vzťah k základnému rámcu finančnej gramotnosti ako celospoločenskej osvety a tieto riešiť vo vzťahu:

- k fungovaniu jednotlivca a rodín v ekonomickej oblasti,
- k pochopeniu otázky bohatstva a chudoby,
- k hodnotovej orientácii k peniazom,
- k modelom zabezpečenia jednotlivca a rodín peniazmi s uvedením príkladov extrémov,
- k osobným a rodinným modelom zabezpečenia životných potrieb.

TÉMY, KOMPETENCIE A ČIASTKOVÉ KOMPETENCIE

ČLOVEK A HODNOTY

Kompetencie sa postupne zameriavajú na minimálnu úroveň, až do momentu absolvovania strednej školy. Témy, celkové a čiastkové kompetencie opisujú vybrané poznatky, zručnosti a skúsenosti z oblasti finančnej gramotnosti.

Celkovo sú **Témy zoradené do siedmych vybraných kategórií finančnej gramotnosti.**

1. Človek vo sfére peňazí

Celková kompetencia **Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybranie a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb.**

- 1.1: Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.
- 1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.
- 1.3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.
- 1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.
- 1.5: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia **Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách.**

- 2.1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.
- 2.2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rozmanitých zdrojov.
- 2.3: Kontrolovať osobné informácie.
- 2.4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.
- 2.5: Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.
- 2.6: Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Celková kompetencia **Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.**

ČLOVEK A HODNOTY

- 3.1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.
- 3.2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických potrieb) jednotlivca a rodiny.
- 3.3: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.
- 3.4: Identifikovať zdroje osobných príjmov.
- 3.5: Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.
- 3.6: Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.
- 3.7: Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia **Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.**

- 4.1: Vypracovať osobný finančný plán.
- 4.2: Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.
- 4.3: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.
- 4.4: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri rozhodovaní o nákupe.
- 4.5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.
- 4.6: Uvedomiť si účel a dôležitosť poslednej vôle.

5. Úver a dlh

Celková kompetencia **Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.**

- 5.1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.
- 5.2: Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.
- 5.3: Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením alebo ako ich zvládnuť.
- 5.4: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia **Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.**

- 6.1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.
- 6.2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie buduje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.
- 6.3: Zhodnotiť investičné alternatívy
- 6.4: Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.
- 6.5: Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.
- 6.6: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia **Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.**

- 7.1: Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík.
- 7.2: Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.
- 7.3: Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.
- 7.4: Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.
- 7.5: Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

ČLOVEK A HODNOTY

ETICKÁ VÝCHOVA

PRÍMA (ISCED 2)

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

- Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.
- Metodické materiály pre etickú výchovu obsahujú ku každému tematickému celku bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, vek študentov a iné okolnosti. Učiteľ má k dispozícii najmä metodický materiál, vydaný MPC Bratislava.
- Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9
- Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.
- Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.
- Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.
- Páleník, Ľ.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.
- Podhradský, J. – Kucek, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8
- Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškolská a primárna pedagogika.
- Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.
- Vacek, P.: Morálny vývoj v psychologických a pedagogických súvislostiach. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

- DVD: - Farebný národ
- Drogy
- Deti zo stanice Leningradská

ČLOVEK A HODNOTY

- Jeden svet na školách
- Spoznaj kultúru menšín
- Byť fit je hit

- Ďalšie zdroje: www.infovek.sk
-

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Identifikácia a vyjadrenie vlastných citov	OSR-1,2,3,4 MDV-3,4		OBN – citová výchova
Kognitívna a emocionálna empatia, pochopenie druhých, vžitie sa do situácie druhých	OSR-1,2,3,4 MDV-2 OŽZ-1,2	1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti	OBN - Život druhých ľudí - empatia
Asertivita ako želateľný spôsob správania Zvládnutie asertivity	OSR-1 MDV-5 OŽZ-1	3.2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických potrieb) jednotlivca a rodiny	OBN – Práva a povinnosti občanov
Zvládnutie asertivity	OSR-2,3 MDV-3 OŽZ-1	1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia	OBN- Príbehy zo života ľudí
Positívne vzory správania v histórii a v literatúre	OSR-1,2,3,4 MKV-1,2,3 OŽZ-2	1.3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby	DEJ – Významné osobnosti v dejinách svetových a slovenských SJL – Literárni hrdinovia našej i svetovej literatúry
Positívne vzory v každodennom živote	OSR -1,2,3,4 MDV – 3,5 ENV – 3,4	1.2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.	OBN – Rodina a spoločnosť, hospodárenie v rodine
Prosociálne správanie	ENV – 3,4 OŽZ – 1,2	4.5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu	OBN – Práva a povinnosti občanov

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok/téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard Žiak vie:	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
			metódy	formy	metóda	prostriedok
Identifikácia a vyjadrenie vlastných citov Uvádzanie žiakov do tajomstva citového života, definovanie a delenie citov, pocitov, identifikácia vlastných citov, pomenovanie, uchopenie, vyjadrenie a spôsob ich usmerňovania. Pomoc pri verbalizácii citového sveta – ponúknuť žiakom paletu vyjadrení pre to, čo prežívajú	- vie vysvetliť pojem city a ich základné členenie tie, čo sa spájajú s prežívaním pohody (radosť, nádej, istota, vďačnosť, láska...) a tie, čo sa spájajú s prežívaním nepohody (hnev, neistota, neprijatie, smútok, odmietnutie...) - rozumie a vie vysvetliť vplyv citov na zdravie a výkonnosť človeka	- chápe dôležitosť vyjadrenia citov pre život - z vlastnej skúsenosti chápe, ako vplývajú city na zdravie a výkonnosť - vie narábať s pojmovým aparátom, ktorý sa týka identifikácie citov (vie pomenovať rôzne spôsoby vlastného prežívania) - badať snahu vyjadrovať city zrozumiteľne a bez zraňovania iných	Osvojiť si ďalšie prosociálne zručnosti, ako napr. vyjadrovanie citov, empatia, asertivita, prosociálne správanie riadený rozhovor	Vyuč. hodina osvojovania učiva	formatívne	slovné hodnotenie
Kognitívna a emocionálna empatia, pochopenie druhých, vžitie sa do situácie druhých Rozvoj empatického vnímania iných ľudí na základe pochopenia dôležitosti empatie pre seba samého. Zložky empatie – kognitívna a empatická. Jej rozvoj – počúvanie, podobná skúsenosť, citlivosť, vyprázdnenie sa pre druhého, samotné zažívanie zo strany druhých.	-rozumie a vie vyjadriť pojem empatie a jej význam v medziľudských vzťahoch	- chápe význam empatie vo svojom živote a je ochotný ponúkať ju iným -v komunikácii badať prvky aktívneho počúvania a prejavenia empatie	-v komunikácii badať prvky aktívneho počúvania a prejavenia empatie	práca v skupine	overujúce	slovné hodnotenie
Asertivita ako želateľný spôsob správania Zvládnutie asertivity Asertivita ako súčasť komunikácie. Spôsoby správania v kolíznych situáciách – pasívne, agresívne a asertívne. Vysvetlenie podstaty asertivity – pokojné presadzovanie svojich názorov bez toho, aby sme ubližovali inému. Výhody a nevýhody všetkých troch typov správania.	- vie vysvetliť pojem „ seba - presadenie“ a pozná jeho význam v medziľudských vzťahoch - žiak pozná všetky asertívne práva	- je schopný reflektovať na svojom živote všetky tri formy správania agresívne, pasívne a asertívne chápe výhodnosť asertívneho správania pre ozdravenia a jasnosť vzťahov - pri strete záujmov je schopný komunikovať asertívne, hájiť si svoje právo, avšak vnímať a	Osvojiť si pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie rozhovor, diskusia	práca v skupine	Sumatívne	slovné hodnotenie

ČLOVEK A HODNOTY

<p>Asertivitou odbúravame agresivitu, bránime svoje práva, bránime sa proti manipulácii a útokom a učíme sa vyjadriť svoj názor.</p> <p>Zvládnutie asertivity Asertivita ako súčasť komunikácie. Spôsoby správania v kolíznych situáciách – pasívne, agresívne a asertívne. Vysvetlenie podstaty asertivity – pokojné presadzovanie svojich názorov bez toho, aby sme ubližovali inému. Výhody a nevýhody všetkých troch typov správania.</p> <p>Asertivitou odbúravame agresivitu, bránime svoje práva, bránime sa proti manipulácii a útokom a učíme sa vyjadriť svoj názor</p>		<p>rešpektovať i oprávnený nárok iného rozumie významu týchto práv a najmä práva povedať nie v každodennom živote</p>	<p>Nácvik kolízneho správania</p>	<p>Rozhovor</p>	<p>Overujúce</p>	
<p>Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre Vysvetlenie pojmov vzor, model, idol. Pozitívne a negatívne vzory. Pozitívne vzory správania v histórii, literárne vzory, filmoví hrdinovia. Rozvíjať schopnosť mravného úsudku na modeloch správania, ktoré sú prezentované v médiách. Čo je to dobro a zlo v ľudskom živote? Ako sa prejavuje na správaní jednotlivcov a skupín, s akými dôsledkami pre jednotlivca a skupiny? .</p> <p>Pozitívne vzory v každodennom živote Vedíme žiakov k citlivosti na vnímanie ľudí okolo seba, anonymný hrdina. Moje okolie a dobrí ľudia, čo si na nich najviac cením? Ako by som chcel žiť a ako nie, ako kto a prečo? Prečo sa mi</p>	<p>- vie vysvetliť pojmy vzor, model, idol, ideál vie rozlíšiť pozitívne a negatívne vzory vie uviesť aspoň dva negatívne a dva pozitívne príklady vzorov z histórie a z literatúry i zo svojho okolia - vie vymenovať vlastnosti ľudí, ktorí môžu byť pozitívnym vzorom a vie aspoň dvoch takýchto ľudí identifikovať vo svojom okolí vie popísať, kedy cíti pocit šťastia</p>	<p>- chápe pojmy vzor, model, idol vo svojom živote - cíti obdiv voči prosociálnym vzorom a chce sa im podobať - je schopný posúdiť a detronizovať svoj idol prejavuje schopnosť mravného úsudku pri posudzovaní pozitívnych a negatívnych literárnych i historických vzorov pripúšťa možnosť byť potencionálnym vzorom a v tomto zmysle badať prvky väčšej zodpovednosti - chápe dôležitosť prítomnosti prosociálnych vzorov vo svojom živote</p>	<p>riadený rozhovor, diskusia -v komunikácii badať prvky aktívneho počúvania</p> <p>Riadený rozhovor, diskusia</p>	<p>Demonštrovanie a pozorovanie</p> <p>Riadený rozhovor</p>	<p>Overujúce</p> <p>Overujúce</p>	<p>slovné hodnotenie</p>

ČLOVEK A HODNOTY

<p>nedarí byť taký ako oni? Každý človek je pozvaný k naplneniu svojho života dobrom originálnym spôsobom. Môžem byť aj ja vzorom pre iných?</p>		<p>sám sa identifikuje s niektorými vlastnosťami svojich vzorov - je schopný spracovať a prezentovať projekt o etických činoch</p>				
<p>Prosociálne správanie Komponenty prosociálneho správania: - správanie v prospech druhého, správanie bez očakávania protislužby, alebo vonkajšej odmeny, správanie podporujúce reciprocitu, správanie, ktoré nenaruší identitu osoby, ktorá sa správa prosociálne. Druhy prosociálneho správania: pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo.</p>	<p>- rozumie a vie vysvetliť pojem prosociálne správanie (prejavené dobro vo vzťahu k inému človeku bez očakávania aktuálnej odmeny) vie vymenovať niektoré druhy prosociálneho správania</p>	<p>- z vlastnej skúsenosti si uvedomuje, čo je to nezištnosť pri konaní dobra - tešia ho rôzne druhy prijatého i vykonaného prosociálneho správania - badať rozvoj empatie ako predpokladu prosociálneho správania je ochotný pomôcť, podeliť sa vie prijať ponúkanú pomoc participuje na tvorbe sociálnych projektov v triede, príp. v blízkom okolí</p>	<p>práca v dvojiciach, práca v skupine -v komunikácii badať prvky aktívneho počúvania</p>	<p>Inscenačná metóda</p>	<p>Formatívne</p>	<p>slovné hodnotenie</p>

ČLOVEK A HODNOTY

ETICKÁ VÝCHOVA

SEKUNDA (ISCED 2)

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**
- Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.
- Metodické materiály pre etickú výchovu obsahujú ku každému tematickému celku bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, vek študentov a iné okolnosti. Učiteľ má k dispozícii najmä metodický materiál, vydaný MPC Bratislava
- Heidbrink, H.: Psychologie morálního vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178- 154-1
- Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9
- Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.
- Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.
- Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.
- Páleník, L.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.
- Podhradský, J. – Kucek, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8
- Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškolská a primárna pedagogika.
- Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.
- Vacek, P.: Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

- **Didaktická technika:**
počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač, televízor

ČLOVEK A HODNOTY

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

- DVD: - Farebný národ
- Drogy
 - Deti zo stanice Leningradská
 - Jeden svet na školách
 - Spoznaj kultúru menšín
 - Byť fit je hit

Ďalšie zdroje: www.infovek.sk

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Objavenie vlastnej jedinečnosti a identity	PPZ-1,3,6 OSR-4 MKV-1,2,3,4	4.1: Vypracovať osobný finančný plán	OBN – Citová výchova
Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory	PPZ-4,5,6 OSR-4 MKV-2 OŽZ-1,2	4.4: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri rozhodovaní o nákupe	O- Ľudské práva a dohovory
Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity	PPZ-1,3,4 OSR-1,2,4 MKV-4 OŽZ-1	4.1: Vypracovať osobný finančný plán.	OBN – Človek nemôže žiť sám, Začlenenie človeka do systému spoločnosti
Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine	PPZ-6 OSR-1,3,4 MKV-1,4 OŽZ-1	1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.	OBN – Rodinný život
Etické aspekty	PPZ-3,4		OBN – Psychologické aspekty dospelosti

ČLOVEK A HODNOTY

integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti	OSR-2,3,4 MKV-2 OŽZ-1		BIO – Ľudské telo
Vzťah k chorým, starým, postihnutým, mentálne alebo morálne narušeným ľuďom.	PPZ-4,6 OSR-1,3,4 MKV-4 OŽZ-1	1.3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.	OBN – Sociálna starostlivosť štátu o chorých a starých ľudí

Tematický celok/téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard Žiak vie:	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
			metódy	formy	forma	prostriedok
Objavenie vlastnej jedinečnosti a identity Veľkosť a dôstojnosť ľudskej osoby, úcta k človeku. Poznávanie svojich silných a slabých stránok, pozitívne a negatívne vlastnosti. Zdravé sebavedomie. Prijatie samého seba aj so svojimi nedostatkami.	-vie vysvetliť význam poznania silných a slabých stránok osobnosti	- poznáním svojich silných a slabých stránok svojej osobnosti vytvára priestor pre seba prijatie a rozvoj intrapersonálnej komunikácie - v komunikácii i vo vzťahoch prejavuje sebaúctu - vie vyjadriť svoje myšlienky, formuluje ich ako svoj názor	Osvojovanie si základných postojov, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie. Učenie sa poznávať sám seba, objavovať svoju identitu, rozvíjať sebaocenenie	Vyuč. hod. základ. typu	Formatívne	pochvala
Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory Vedieť sa presadiť a obhájiť v rôznych situáciách: opýtať sa prečo, vedieť odmietnuť, vysloviť sťažnosť, vysvetliť svoje názory, požiadať o láskavosť, vysloviť návrh, čeliť manipulácii a tlaku skupiny, alternatívne	vie vysvetliť uplatnenie pojmu asertivita v každodennosti - vie vysvetliť pojem manipulácia	chápe proces sebaakceptácie - rozumie manipulatívnym spôsobom v správaní svojom i v správaní iných - pozná svoje právo na odmietnutie nevhodnej ponuky a pozná zásady jej uplatnenia	Učenie sa obhájiť svoje práva a názory	Vyuč. Hodina Zákl. typu	Overujúce	Ústne hodnotenie

ČLOVEK A HODNOTY

<p>spôsoby riešenia konfliktov, asertivita a asertívne práva.</p>		<p>obhajuje svoje legitímne práva - svoje názory doloží argumentáciou - rozlišuje manipulatívne správanie iných i seba a odmieta ho - v komunikácii uplatňuje prvky asertívnych techník (vedieť povedať nie)</p>				
<p>Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity Nový vzťah k druhým: nezávislosť a rešpektovanie. Rozvíjanie vlastnej identity v interakcii s druhými. Slobodné prijatie záväzkov a vernosť k nim ako predpoklad zrelosti (napr. prijímanie úloh v rodine, v žiackom kolektíve, v záujmových skupinách...).</p>	<p>vie vysvetliť slová: nezávislosť a rešpektovanie, ponúkajúce a prijímanie slobody, zodpovednosť - pozná zásady prosociálneho správania - vie pomenovať možnosti prosociálneho správania vo vlastnej rodine</p>	<p>- chápe, že zodpovedná sloboda ho vedie k dobru pre iných i pre seba - chápe pojmy zodpovednosť a vernosť v správaní - vedieť posun k prosociálnosti - je verný zásadám prosociálnosti - postupne preberá zodpovednosť za svoje rozhodnutia</p>	<p>Osvojenie si pojmov asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie.</p>	<p>Vyučovacia hodina zákl. typu</p>	<p>Formatívne</p>	
<p>Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine Hlbšie poznanie vlastnej rodiny (ako poznám svoju matku, svojho otca, súrodencov...) Uplatňovanie sociálnych zručností v rámci rodiny (byť empatickým, otvorene a citlivo komunikovať, byť asertívnym...) Zdravá a nezdravá kritickosť. Reflexia nad vlastnou kritickosťou v rodine. Pochopenie rodičov a súrodencov, dobré vzťahy v rodine, tolerancia a rešpektovanie autority, vzťahy medzi súrodencami. Rešpektovanie pravidiel hry (práva a povinnosti) v rodine.</p>	<p>vie pomenovať možnosti prosociálneho správania vo vlastnej rodine</p>	<p>vedie si svoje práva a povinnosti v rodine a snaží sa chápať ich význam túži prispieť svojím dielom do dobrého fungovania vlastnej rodiny prejavuje snahu vychádzať dobre s členmi vlastnej rodiny - v rodine uplatňuje základné komunikačné zručnosti, požiadať o láskavosť, o odpustenie, vedieť vysloviť návrh - v rodinnom prostredí vie použiť pozitívne hodnotenie, empatiu a</p>	<p>Poznávanie svojich práv a povinností v rodine, učenie sa kultivovane prejavovať svoj názor, postupne preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s</p>	<p>Výskumná metóda</p>	<p>Formatívne</p>	<p>Ústne hodnotenie</p>

ČLOVEK A HODNOTY

		<p>tvorivosť v prosociálnom správaní</p> <ul style="list-style-type: none"> -prejavuje spoluúčasť na rodinnom živote - je schopný reflektovať vlastné pôsobenie v rodine 	<p>nimi konštruktívny dialóg</p>			
<p>Etické aspekty integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti</p> <p>Rozvíjanie sexuálnej identity. Vzťahy medzi chlapcami a dievčatami. Priateľstvo a láska. Utváranie predstáv o budúcom partnerovi. "Zázrak života" - počatie a prenatálny život ľudského plodu. Rozpor medzi pohlavnou a psychosociálnou zrelosťou. Predčasný sexuálny styk, jeho príčiny a dôsledky. Pohlavné choroby a AIDS. Následky odtrhnutia sexu od osobného vzťahu a zodpovednosti.</p>	<p>vie čo je to počatie a prenatálny život človeka</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť dôvody pre odloženie prvého sexuálneho styku do psychosociálnej zrelosti - vie vysvetliť príčiny a dôsledky predčasného sexu - vie čo sú to pohlavné choroby a AIDS 	<p>sexualitu vníma ako veľkú hodnotu</p> <ul style="list-style-type: none"> - vníma a stotožňuje sa so svoju sexuálnou identitou - chápe pozitívne hodnoty, ako priateľstvo, láska, manželstvo a rodina - uvedomuje si riziká spojené s predčasným sexuálnym životom - túži po hlbokom vzťahu založenom na úcte a vzájomnej láske - o otázkach sexuality hovorí úctivo - neznáme oblasti si ujasňuje dialógom s rodičmi, alebo učiteľom, - vo vzťahu k inému pohlaviu je pozorný a vnímavý 	<p>Spoznávanie svojej sexuálnej identity, chápanie pozitívnych hodnôt priateľstva, lásky, manželstva a rodiny, uvedomovanie si rizík, spojených s predčasným sexuálnym životom.</p>	<p>Vyuč. hodina základného typu</p>	<p>Frontálne</p>	
<p>Vzťah k chorým, starým, postihnutým, mentálne alebo morálne narušeným ľuďom.</p> <p>Rozvoj empatie, komunikácie s vyššie spomínanými ľuďmi. Ochota chápať ich potreby, ale aj vidieť ich možnosti a bohatstvo, ktoré môžu odovzdať ostatným. Tolerancia, rešpektovanie odlišností, generačné rozdiely</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vie vymenovať obmedzenia a prednosti chorých a osôb so špecifickými potrebami - vie zdôvodniť potrebu i špecifiká komunikácie s osobami so špecifickými potrebami 	<ul style="list-style-type: none"> - uvedomuje si ťažkosti, ktoré prežívajú starí a chorí ľudia a túži im pomôcť - v kontakte so starými, chorými a s osobami so špecifickými potrebami prejavuje prvky tvorivej prosociálnosti 	<p>Rozvíjanie pozitívneho postoja k postihnutým, chorým a iným skupinám obyvateľstva, ktoré potrebujú pomoc a porozumenie.</p>	<p>Vyuč. hodina základného typu</p>	<p>Frontálne</p>	<p>Ústne hodnotenie</p>

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

- Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.
- Metodické materiály pre etickú výchovu obsahujú ku každému tematickému celku bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, vek študentov a iné okolnosti. Učiteľ má k dispozícii najmä metodický materiál, vydaný Metodicko-pedagogickým centrom na Tomášikovej ul. č. 4, P.O.Box č. 14, 820 09 Bratislava.
- Heidbrink, H.: Psychologie morálního vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178- 154-1
- Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9
- Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.
- Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.
- Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.
- Páleník, L.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.
- Podhradský, J. – Kucek, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8
- Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškólní a primární pedagogika.
- Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.
- Vacek, P.: Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač

ČLOVEK A HODNOTY

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

- DVD: - Farebný národ
- Drogy
 - Deti zo stanice Leningradská
 - Jeden svet na školách
 - Spoznaj kultúru menšín
 - Byť fit je hit

Ďalšie zdroje: www.infovek.sk

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Zdroje etického poznania ľudstva.	OSR – 3, 4	1.1: Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi živ. potrebami a financiami ako prostriedku ich za zabezpečenia	OBN – Usporiadanie štátnych systémov
Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota.	OSR – 3, 4 MDV – 3, 4 TPPZ – 2, 3, 4	1.2: Poznať hodnotu vecí ako výsledku práce	BIO – Ľudské telo, psychologické procesy
Etické aspekty manželstva, rodinného a sexuálneho života.	OSR – 1, 2, 3, 4 TPPZ – 2, 6	1.4: Vysvetliť vplyv bohatstva a chudoby na životné podmienky rodiny	OBN – Rôzne formy spolužitia ľudí Ľudská sexualita
Ekonomické hodnoty a etika.	MKV – 1, 2 OŽZ - 3, 4	2.1: Prevziať zodpo vednosť za osobné finančné rozhodnutia,	OBN – Ekonomia a ekonomika
Dobré meno a pravda ako etické hodnoty.	MKV – 1, 2, 3, 4 OSR – 1, 3, 4	2.6: Uviesť príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľa	OBN – Pravda a lož
Zdravý životný štýl.	OSR – 1, 2, 3, 4 MDV – 5 OŽZ – 1, 2	3.5: Uviesť príklady efektívneho zabezpečenia životných potrieb	OBN – Každodenný život rodiny

ČLOVEK A HODNOTY

Masmediálne vplyvy	MDV – 1, 2, 3, 4, 5	6.3: Uviest' príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k fin. prostriedkom	OBN - Masmédiá
Tvorivosť v medziľudských vzťahoch, v zamestnaní a v povolani.	OSR – 1, 3, 4 OŽZ – 2, 3, 4 TPPZ – 3, 4, 6		VyV, VYU – Tvorivosť v povolani

Tematický celok/téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard Žiak vie:	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
			metódy	formy	forma	prostriedok
<p>1. Úvodná hodina, oboznámenie s cieľmi EV. Zdroje etického poznania ľudstva. Etika - mravné hodnoty a normy, svedomie.</p> <p>2. Pozitívne vzory. 3. Zdroje etického poznania: literatúra, náboženstvo, umenie a ľudová slovesnosť.</p>	<p>Priblížiť žiakom predmet EV, oboznámiť so systémom práce.</p> <p>- vie vysvetliť, čo je to mravná hodnota a mravná norma - pozná základné zdroje etického poznania ľudstva - identifikácia hodnôt verejného vzoru.</p> <p>- načrieť do zdrojov etických skúseností ľudstva.</p>	<p>- chápe význam svedomia vo svojom živote</p> <p>- prejavuje rozhodnutie pre dobro ako postoj</p>	Vedenie rozhovoru vedieť komunikovať, argumentovať medzi sebou aj v kolektíve a na verejnosti	Vyuč. hodina zákl. typu	Hromadné	Ústne hodnotenie
<p>4. Náboženstvá.</p> <p>5. Etické normy svetových náboženstiev. 6. Kresťanstvo a jeho etické poslanstvo. 7. Sekty.</p>	<p>- poukáže na zhodné hodnoty ľudské a náboženské.</p> <p>- oboznámiť s mravnými hodnotami</p>	<p>- učí sa odbúravať predsudky medzi veriacimi a neveriacimi.</p> <p>Rešpektuje iné názory.</p> <p>- prispieva k porozumeniu, úcte</p>	Vedenie rozhovoru vedieť komunikovať, argumentovať medzi sebou aj v kolektíve a	Vyuč. hodina zákl. typu	Formatívne	Ústne hodnotenie

ČLOVEK A HODNOTY

	<p>svetových náboženstiev.</p> <ul style="list-style-type: none"> - kresťanské prvky v kultúre európskych národov. - nepodľahnúť psychickej manipulácii sekty. 	<p>a tolerancii voči nábožensky založeným ľuďom.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zaujímajú sa o zvyky na Slovensku. 	na verejnosti			
<p>Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota.</p> <p>8. Ochrana života a starostlivosť o zdravie ako etický problém. Environmentálna výchova.</p> <p>9. Základy duševnej hygieny.</p> <p>10. Niektoré problémy lekárskej etiky – eutanázia, génová manipulácia.</p>	<p>Pozitívny aspekt dôstojnosti ľudského života.</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie vysvetliť termín zdravie a starostlivosť o zdravie. - vie zdôvodniť tvrdenie, že zdravie je etická hodnota. - vie, ako prekonávať stres a žiť v plnej pohode. - Vytvára si správny pohľad na interrupciu, eutanáziu, génovú manipuláciu. 	<ul style="list-style-type: none"> - chápe, čo v sebe zahŕňajú ochrana života a starostlivosť o zdravie. - chráni zdravie svoje i zdravie iných (oblečenie, jedlo, odpočinok, pohyb, stop drogám...). 	vedenie rozhovoru	Vyuč. hodina zákl. typu		Ústne hodnotenie
<p>11. Etické aspekty manželstva, rodinného a sexuálneho života.</p> <p>12. Sebaovládanie ako podmienka zdravého sexuálneho života.</p> <p>13. Priateľstvo, zamilovanosť, známosť, manželstvo.</p>	<p>Poznáva hodnoty manželstva a rodiny.</p> <p>Rozvíjanie mravného úsudku a sebaovládania</p>	<p>Oceňuje priority manželstva a rodičovstva.</p> <p>Definuje sexuálnu orientáciu, neodsudzuje.</p>	Vedenie rozhovoru	Vyuč. hod. zákl. typu	Formatívne	Ústne hodnotenie

ČLOVEK A HODNOTY

	sexuálneho života. Prežíva mladosť ako prípravu na lásku.					
14. Plánované rodičovstvo, "vedomé plodenie". 15. Umelé prerušenie tehotenstva a možné následky. 16. Poruchy sexuálnej orientácie, sexuálne trestné činy.	Pozná rôzne druhy antikoncepcie. Krása rozvíjajúceho sa života. Oboznamuje sa s poruchami psychosexuálneho dozrievania mládeže.	Kriticky hodnotí postoje zaujímajúce stanovisko k sexualite, k predčasnému sexuálnemu styku. Pozná dôsledky nezodpovedného sexuálneho života.	Vedenie rozhovoru	Vyuč. hodina zákl. typu	Frontálne	Ústne hodnotenie
Ekonomické hodnoty a etika. 17. Vlastníctvo a peniaze ako prostriedok a ako cieľ. 18. Ekonomické cnosti. 19. Svojpomoc, solidarita, pomoc sociálne slabším.	Vzbudiť záujem o otázky národného hospodárstva a ekonómie. Čo znamenajú pre mňa peniaze? Vlastníctvo a peniaze ako prostriedok a ako cieľ. Rozvíjať ekonomické cnosti: sporivosť, podnikavosť, umenie hospodáriť. Vie vymenovať „ekonomické cnosti“. Žiaci sa učia senzibilizácii pre otázky sociálnej etiky.	- chápe základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami. V materiálnej oblasti je rozvážny, nemá veľké nároky, učí sa chápať hodnotu peňazí. Poznáva banky a iné finančné inštitúcie. - prejavuje solidaritu a pomoc	Vedenie rozhovoru	Vyuč. hodina zákl. typu	Frontálne	Ústne hodnotenie
20. Keď sa drogy stanú súčasťou života.	Dokáže poukázať na		vedenie rozhovoru	Vyuč. hodina zákl. typu	Formatívne	Ústne hodnotenie

ČLOVEK A HODNOTY

<p>21. Poctivosť, ochrana spotrebiteľa. 22. Príroda, prírodné zdroje, globálne problémy. 23. Dobré meno a pravda ako etické hodnoty.</p>	<p>krásku života bez drog. Poctivosť v skutkoch. Ekonomika a globálne problémy ľudstva. Komunikovať pravdivo a otvorene, ale taktne. Pozná zásady narábania s pravdou.</p>	<p>Rozumie pojmom materializmu a konzumizmu. Dokáže vysvetliť cieľovosť hodnoty peňazí. Učí sa rozumne hospodáriť. Chápe etické problémy súvisiace s pravdou a dobrým menom.</p>				
<p>24. Poznanie a pravda ako etické hodnoty. 25. Pravda a lož. Tajomstvo. 26. Česť, dobré meno, ublíženie na cti.</p>	<p>Učí sa rozvíjať mravný úsudok a pravdivosť. Hodnotí životné situácie, kedy je nesprávne nepovedať pravdu.</p>	<p>Uvedomuje si hodnotu pravdy, cti a dobrého mena. V komunikácii svoje názory a tvrdenia podkladá argumentmi a prijíma argumentáciu iných. Nevstupuje bezhlavo do kritiky iných, neohovára a neosočuje.</p>	<p>Vedieť komunikovať, argumentovať medzi sebou aj v kolektíve a navrejnosti</p>		<p>Frontálne</p>	<p>Ústne hodnotenie</p>
<p>Zdravý životný štýl. 27. Povedomie vlastnej hodnoty, rozvíjanie skromnosti, čistota zmysľania, rečí, prejavov správania v oblasti sexuality, významu sexu a intimity v prejavoch náklonnosti medzi chlapcom a dievčaťom, kultivované vyjadrovanie svojich citov. 28. Zmysluplné využitie voľného času. 29. Závislosti - poukázať na škodlivosť závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú život – fajčenie, alkohol, omamné látky, konzumný a nezodpovedný sex, hracie automaty, nadmerné sledovanie televízie, sekty a kultúry,</p>	<p>Pozná zásady, ktoré sa súvisia so zdravým životným štýlom a vie ich vysvetliť. Vie popísať význam sexu a intimity v prejavoch náklonnosti medzi chlapcom a dievčaťom.</p>	<p>Chápe dôležitosť zdravého životného štýlu aj vo svojom živote. Vo svojom živote uplatňuje zásady zdravého životného štýlu. Má svoje koníčky a vie o nich so záujmom hovoriť. Voľný čas využíva vyvážené na zábavu, na pomoc, na</p>	<p>Vedenie rozhovoru</p>	<p>Vyuč. hodina základného typu</p>	<p>Formatívne</p>	<p>Ústne hodnotenie</p>

ČLOVEK A HODNOTY

<p>skupiny orientované na rasovú neznášanlivosť. 30. Masmediálne vplyvy Reflektovať vplyv masmédií.</p>	<p>Voľný čas využíva vyvážené na zábavu, na pomoc, na prehlbovanie vzťahov, na svoje záujmy. Vie, čo spôsobuje závislosti v živote mladého človeka. Pozná škodlivosť závislosti od fajčenia, alkoholu, omamných látok, hracích automatov, televízie, internetu, sexu, siekt, skupín orientovaných na rasovú neznášanlivosť.</p> <p>- prosociálne vzory v masmédiách, kritické hodnotenie videoprodukcie a televíznych programov, analýza filmu, výchova kritického diváka, možnosti pozitívneho ovplyvňovania televíziou.</p>	<p>prehlbovanie vzťahov, na svoje záujmy.</p> <p>Uvedomuje si množstvo ponúk na závislosť. Reflektuje mieru vlastnej slobody od rôznych závislostí. Na ponuky k neviazanej zábave alebo iným druhom závislostí odpovedá – „nie“.</p> <p>Túži zostať slobodným. Je schopný posúdiť mieru pri rôznych ponukách zábavy. Akákoľvek neznášanlivosť voči osobám alebo skupinám osôb je mu cudzia.</p>				
<p>Tvorivosť v medziľudských vzťahoch, v zamestnaní a v povolání. 31. Dobré vzťahy v škole, v zamestnaní a v povolání. 32. Národné uvedomenie. Demokratické občianstvo. 33. Upevnenie vedomostí z etickej výchovy.</p>	<p>Riešenie životných situácií, vytvárať výchovné spoločenstvo.</p>	<p>Sústreduje pozornosť na tvorivé riešenie problémov v skupine a v škole i v bežnom živote. Berie do úvahy demokratickosť.</p>	<p>Vedenie rozhovoru</p>	<p>Vyuč. hodina z ákl. typu</p>	<p>Formatívne</p>	<p>Ústne hodnotenie</p>

ČLOVEK A HODNOTY

	Záujem o národné povedomie. Sebahodnotenie, reflexia skupiny.	Asertívne vyjadruje svoj postoj, dokáže povedať nie. Utvrdzuje si obsah učiva 8. ročníka.				
--	--	--	--	--	--	--

ETICKÁ VÝCHOVA

KVARTA (ISCED 2)

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**
- Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.
- Metodické materiály pre etickú výchovu obsahujú ku každému tematickému celku bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, vek študentov a iné okolnosti. Učiteľ má k dispozícii najmä metodický materiál, vydaný MPC Bratislava
- Heidbrink, H.: Psychologie morálního vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178- 154-1
- Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9
- Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.
- Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.
- Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.
- Páleník, L.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.
- Podhradský, J. – Kucek, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8
- Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškolská a primárna pedagogika.
- Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7

ČLOVEK A HODNOTY

- Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.
- Vacek, P.: Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

- DVD: - Farebný národ
 - Drogy
 - Deti zo stanice Leningradská
 - Jeden svet na školách
 - Spoznaj kultúru menších
 - Byť fit je hit

Ďalšie zdroje: www.infovek.sk

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Potreby a statky	OSR – 1, 4 ENV – 3, 4 OŽZ - 1	1.5: Osvojiť si čo znamená žiť hospodárne	OBN – Citová výchova
Výrobný proces	ENV – 2, 3 MDV – 1, 2 MKV – 2 OSR – 4	1.2: Opísať, čo znamená pojem ľudská práca	OBN – Výrobný proces v ľudskej spoločnosti. Materiálne statky a hodnoty
Ekonómia a ekonomika	TPPZ – 1, 2 OŽZ – 1 OSR – 1, 3, 4	1.4: Uviesť príklady činnosti jednotlivcov a rodín v ekonomickej oblasti	OBN – Ekonómia v štáte a v rodine
Základné ekonomické otázky	OSR – 1, 4 ENV – 3, 4 TPPZ – 4, 6	1.5: Poznať hodnotu vecí ako výsledku práce	OBN - Sporenie , typy bánk
Typy ekonomík - trhová	OSR – 1, 4 ENV – 3, 4 TPPZ – 4, 6	2.1: Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom	OBN – Trhová ekonomika

ČLOVEK A HODNOTY

Príkazová ekonomika	MDV – 4, 5 OSR – 3	2.1: Uviesť príklady prínosov fin. zodpovednosti a strát spôsobených fin. nezodpovednosťou	OBN – Typy podnikov, firiem , atď.
Zmiešaná ekonomika	MDV – 4, 5 OSR – 3	3.7: Zdokumentovať príklady o úspešných jednotlivcov v ekonomike	OBN – Podniková ekonomika
Vlastníctvo	OSR – 1, 3, 4 MKV – 2, 4 MDV – 4, 5 ENV – 3, 4	4.4: Vedieť samostatne určiť približnú výšku fin.vyjadrenia hodnoty vecí a na základe toho prijímať nákupné rozhodnutia	OBN – Druhy vlastníctva GEO – Svetová ekonomika – jednotlivé krajiny
Trhový mechanizmus	TPPZ – 4, 5, 6		OBN – Trhový mechanizmus
Podnik a podnikanie	OSR – 1, 3, 4 TPPZ – 4, 5, 6 ENV – 1, 2	2.1: Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom	OBN – Druhy podnikov a druhy podnikania
Hospodárenie podniku	ENV – 1, 2 MDV – 1, 2 MKV – 3, 4	1.2: Opísať,čo znamená pojem ľudská práca	OBN – Národné hospodárstvo, financie
Právne formy podnikania	OSR – 3, 4 MDV – 2, 3	6.4: Opísať spôsob nákupu a predaja investícií	OBN – Druhy podnikania na Slovensku

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard Žiak vie:	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
				metódy	formy	forma	prostriedok
I. EKONOMICKÝ ŽIVOT V SPOLOČNOSTI (31 hodín) 1. Základné pojmy (15 hodín)	Potreby a statky	- potreby - základné - vyššie - statky - voľné - ekonomické - hmotné - nehmotné	Žiak vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie odlíšiť uvedené pojmy. Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach. Vie vypracovať návrh využitia konkrétneho vzácneho výrobného zdroja vo výrobnom procese s uplatnením jednotlivých etáp rozhodovacieho procesu. Uvedomuje si dôsledky rozhodnutí. Učí sa konať rozvážne a zodpovedne.	výklad	Vyuč.hodina zákl. typu	Frontálne	Prezentácia referátu
	Výrobný proces	- výrobný proces - výrobné				Frontálne	

ČLOVEK A HODNOTY

		zdroje - vzácnosť výrobných zdrojov - rozhodovanie - rozhodovací proces - výber - alternatívne náklady		vedenie rozhovoru				
	Ekonómia a ekonomika	- ekonomika - ekonómia - mikroekonómia - makroekonómia - vzácnosť zdrojov	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie odlíšiť jednotlivé pojmy. Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach. Vie zdôvodniť potrebu osvojovania týchto pojmov z hľadiska ich uplatnenia v jeho praktickom živote.				slovné hodnotenie	
				vedenie rozhovoru	Vyuč. hodina zákl. typu	Frontálne	slovné hodnotenie	
	Základné ekonomické otázky	- Čo vyrábať? - Ako vyrábať? - Pre koho vyrábať? - efektívnosť	Vie vytipovať príklady riešenia jednotlivých ekonomických otázok.				slovné hodnotenie	
						Frontálne		
	Typy ekonomík - trhová	- trhová ekonomika - príkazová ekonomika - zmiešaná ekonomika - vlastníctvo	Vie vysvetliť podstatu troch typov ekonomík. Vie porovnať jednotlivé ekonomiky z hľadiska pozitív i negatív. Na konkrétnych príkladoch vie aplikovať riešiteľnosť základnej ekonomickej					
	Príkazová ekonomika							slovné hodnotenie
	Zmiešaná ekonomika							
	Vlastníctvo				vedenie	Vyuč. hodina	Formatívne	

ČLOVEK A HODNOTY

		- vlastnícke práva	otázky podľa typu ekonomiky. Vie vysvetliť charakteristiku vlastníckych práv. Vie vysvetliť vzťah medzi vlastníckymi právami a efektívnym využívaním zdrojov.	rozhovoru	zákl. typu		
	Trhový mechanizmus	- trh - trhový mechanizmus - ponuka - zmeny ponuky - príčina, dôsledok - dopyt - zmeny dopytu - príčina, dôsledok - cena	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie na praktických príkladoch vysvetliť vzájomný vzťah medzi ponukou, dopytom a cenou tovaru a služieb. Vie určiť faktory, ktoré ovplyvňujú zmeny dopytu a ponuky. Vie uviesť praktické príklady dôsledkov zmien v ponuke a dopyte.			Frontálne	slovné hodnotenie
							slovné hodnotenie
	Upevňovanie učiva						
2. Základné formy podnikania (10 hodín)	Podnik a podnikanie	- podnik - podnikanie - zložky podniku - fyzická osoba - právnická osoba - obchodný register - práva a povinnosti podniku	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie charakterizovať základné podmienky úspešného podnikania. Na konkrétnom príklade zo života opíše úspešného alebo neúspešného podnikateľa z obce alebo regiónu.				slovné hodnotenie
				vedenie rozhovoru	Vyuč. hodina zákl. typu	Formatívne	

ČLOVEK A HODNOTY

	Hospodárenie podniku	<ul style="list-style-type: none"> - príjmy - náklady - zisk - strata - dodávateľ - odberateľ - konkurencia - produktivita práce 	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a množstvom tovaru. Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a konkurencieschopnosťou.</p>	vedenie rozhovoru	Vyuč. hodina zákl. typu	Frontálne	slovné hodnotenie
	Právne formy podnikania	<ul style="list-style-type: none"> - živnosti - obchodné spoločnosti - družstvá - osvedčenie o živnostenskom oprávnení 		vedenie rozhovoru			
						Frontálne	

ČLOVEK A HODNOTY

ETICKÁ VÝCHOVA

KVINTA (ISCED 3A)

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Poslaním povinne voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi. Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

CIELE UČEBNÉHO PREDMETU

Cieľom etickej výchovy ako povinne voliteľného predmetu na stredných školách je:

- umožniť žiakom na primeranej úrovni pomenovať a vysvetliť základné etické postoje a spôsobilosti,
- ďalej rozvíjať a zdokonaľovať u žiakov základné etické postoje a spôsobilosti, osvojené na základnej škole, ako sú sebaovládanie, pozitívne hodnotenie seba a druhých, komunikačné zručnosti, tvorivé riešenie medziľudských vzťahov atď.,
- umožniť žiakom na primeranej úrovni vysvetliť základné etické pojmy, súvislosť medzi hodnotami a normami,
- vysvetliť žiakom princípy náboženskej i nenáboženskej etiky, ukázať im cestu k pochopeniu a tolerovaniu správania a názorov spoluobčanov a spolužiakov,
- vysvetliť žiakom dôležité hodnoty a etické normy, súvisiace so životom a zdravím, rodinným životom, rodičovstvom a sexualitou, ekonomickým životom a prácou v povolani, posilniť u žiakov rozvíjanie morálneho úsudku a zmyslu pre zodpovednosť,
- pomocou zážitkových metód, nácviku a prepojením osvojeného správania s každodenným životom umožniť žiakom osvojiť si základné postoje a spôsobilosti, súvisiace s uvedenými hodnotami a normami.

ČLOVEK A HODNOTY

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

1. komunikačné schopnosti a spôsobilosti
2. personálne a interpersonálne schopnosti
3. schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy
4. formovať občiansku spoločnosť

Vzdelávací štandard vedie k rozvoju kľúčových kompetencií definovaných Miléniom vždy v rámci možnosti vývinového obdobia.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Vzdelávací štandard etickej výchovy vo svojej obsahovej časti zahŕňa základné poznatky z tematického okruhu – základné učivo. Vo svojej výkonovej časti delíme vzdelávací štandard na socio-afektívnu zložku osobnosti (čo predpokladáme, že môže žiak prežívať) i osvojené formy správania, alebo viditeľné smerovanie k žiaducemu správaniu tieto tri zložky „vzdelávacieho štandardu“ chápeme ako vzťah medzi poznaním, afektívnym prežívaním a konatívnou stránkou žiaka. Kognitívne znalosti spolu s afektívnym prežívaním sú predpokladom pre hodnotovú reflexiu a následnú motiváciu pre požadované správanie. Zároveň očakávané správanie rozvíja afektivitu a posilňuje kognitívny rozmer o vlastnú skúsenosť.

Vzhľadom na špecifiká etickej výchovy soci-afektívna a konatívna časť výkonového štandardu je ideálnym výsledkom snahy učiteľa i žiaka. Nemôžeme ho taxatívne vyžadovať, kvôli rôznorodosti osobnosti žiakov a ich sociálnych prostredí, ale môžeme k nemu spoločným úsilím smerovať.

Komunikácia

Obsahový štandard: Žiak vie vysvetliť pravidlá začatia, udržania a ukončenia rozhovoru, pozná pravidlá kultivovaného vyjadrovania citov.

Výkonový štandard- socio-afektívny: Žiak chápe dôležitosť empatie v komunikácii, chápe a akceptuje zásady kultivovaného vyjadrovania citov.

Výkonový štandard- konatívny: Žiak je schopný začať, udržať i ukončiť rozhovor, je schopný kultivovane vyjadrovať svoje city.

Dôstojnosť ľudskej osoby

Obsahový štandard: -Žiak vie vysvetliť pôvod dôstojnosti ľudskej osoby, vie zdôvodniť akceptáciu omylu, iného názoru, iného životného štýlu v rámci úcty k osobe.

Výkonový štandard- socio-afektívny: Žiak chápe svoje silné a slabé stránky a má povedomie vlastnej hodnoty a hodnoty iných, sebaovládanie hodnotí ako jeden z prvkov sebaúcty.

ČLOVEK A HODNOTY

Výkonový štandard- konatívny: Žiak v správaní prejavuje rešpekt a úctu voči osobám iného svetonázoru, inej sexuálnej orientácie, voči iným rasám a etnikám – voči každej ľudskej osobe.

Etika sexuálneho života

Obsahový štandard: - Žiak pozná a vie prezentovať zásady etiky sexuálneho života, pozná metódy regulácie počatia a vie ich vysvetliť, vie vysvetliť príčiny a dôsledky pohlavných chorôb a AIDS.

Výkonový štandard - socio-afektívny: Žiak chápe, že aj sexuálny život musí byť integrovaný do zdravého životného štýlu, preto je v ňom potrebné akceptovať etické prvky ako zodpovednosť, sebaovládanie, sebaúctu- úctu k iným.

Výkonový štandard - konatívny: Žiak-v oblasti sexuality sa prejavuje zodpovedne, vo vzťahoch s osobami opačného pohlavia je rozvážny.

Dobré vzťahy v rodine

Obsahový štandard: Žiak pozná a vie vysvetliť dôležitosť rodiny pre život človeka , vie vysvetliť jej funkcie,

Výkonový štandard - socio-afektívny: Žiak chápe svoje miesto v rodine a svoj podiel na jej dobrách i zlyhávaniach, chápe život svojich rodičov a súrodencov, usiluje sa o pozitívny vzťah k starým rodičom a širšej rodine.

Výkonový štandard- konatívny: Žiak je schopný konštruktívneho dialógu s rodičmi a súrodencami, pozitívne participuje na živote rodiny.

Filozofické zovšeobecnenie dosiaľ osvojených etických zásad

Obsahový štandard: Žiak vie vysvetliť termíny hodnota a norma a ich vzťah, pozná mravné aspekty demokratického občianstva a význam prosociálnych vzorov pre výchovu v jednotlivých kultúrach.

Výkonový štandard- socio-afektívny: Žiak chápe súvislosti medzi normou a hodnotou a je ochotný dodržiavať všeobecne akceptovateľné mravné normy.

Výkonový štandard- konatívny: Žiak v správaní je prítomný hodnotový rámec, angažuje sa za spoločné dobro.

Etika práce, etika a ekonomika

Obsahový štandard: Žiak vie vysvetliť pojem profesijná etika a jej zásady, pozná pojem „etický kódex zamestnanca“ a vie ho vysvetliť a uviesť príklady jeho zásad.

Výkonový štandard- konatívny: Žiak pri spoločnej práci v škole rešpektuje pravidlá „fair play“, je schopný rešpektovať autoritu, k zadaným úlohám sa stavia zodpovedne, na dodržanie slova vynaloží osobnú snahu i námahu.

ČLOVEK A HODNOTY

METÓDY A FORMY PRÁCE – STRATÉGIE VYUČOVANIA

Etická výchova vychováva k mravnej zrelosti tým spôsobom, že navodzuje aktivity, ktoré:

1. napomáhajú prežitie a pochopenie etických hodnôt najmä prostredníctvom vnímania situácií, prírody, seba a druhých (senzibilizácia),
2. uľahčujú porozumenie a interiorizáciu súvisiacich hodnôt a noriem (hodnotová reflexia),
3. umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania (nácvik v podmienkach triedy),
4. prenos skúseností, osvojených v škole, do každodenného života (zovšeobecnenie a prenos).

Tieto štyri body predstavujú štyri metodické kroky, nevyhnutné pre účinnú etickú výchovu.

PRIEREZOVÉ TÉMY

Zaradením nasledovných prierezových tém do výučby výchov sa sleduje zlepšenie kompetencií a spôsobilostí žiakov, týkajúcich sa ako ich osobnostného, tak ich spoločenského rozvoja. Každá z nich sleduje konkrétne ciele:

ENVIROMENTÁLNA VÝCHOVA

1. poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych dejinných obdobiach a v rôznych oblastiach sveta,
2. pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu,
3. rozvíjať spoluprácu pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni,
4. získať a postupne skvalitňovať schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírodnému a kultúrnemu dedičstvu

MEDIÁLNA VÝCHOVA

1. osvojiť si stratégie zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a rozvinutie mediálnej kompetencie – zmysluplného využívania médií a ich produktov,
2. sledovať proces vzniku a rozšírenia jednotlivých druhov médií a ich vplyvu na spoločnosť v danej dejinnej situácii,
3. rozvinúť schopnosť vytvorenia vlastného názoru na základe rôznych zdrojov prijímaných informácií,

ČLOVEK A HODNOTY

4. rozvinúť schopnosť kriticky posudzovať informácie šírené médiami a vyberať z týchto informácií,
5. uvedomenie si vplyvu médií na jednotlivca a na verejnú mienku

MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA

1. spoznanie kultúry svojho národa, ale aj iných národov, histórie, tradícií a zvykov ich predstaviteľov, rešpektovanie rovnocennosti týchto kultúr,
2. zlepšiť pripravenosť žiakov na stret a prípadné spolunažívanie s príslušníkmi iných kultúr, vytvorenie vzájomného rešpektu, poznávanie a rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti ako spoločenskej reality,
3. zameranie na slovenské kultúrne prostredie a tradičnú kultúrnu rozmanitosť tohto prostredia,
4. zamedzenie rôznych podôb neznášanlivosti, rasizmu a xenofóbie

OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA

1. formovať vzťah žiakov k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí,
2. rozvinúť morálne vlastnosti žiakov, tvoriace základ vlasteneckého a národného citenia

OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

1. naučiť žiakov rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, ale vedieť si uplatniť aj svoje práva,
2. podporovať prevenciu šikanovania, agresivity, užívania návykových látok,
3. pestovať kvalitné medziľudské vzťahy,
4. rozvíjať zručnosti potrebné pre život a spoluprácu,
5. rozvíjať u žiakov sebareflexiu, sebapoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie

TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI

1. spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v skupine – písomne i verbálne s použitím informačných a komunikačných technológií
2. získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich,
3. kultivovane prezentovať svoje názory, hypotézy,
4. prijať kompromis alebo stanovisko inej strany,

ČLOVEK A HODNOTY

5. využívať rôzne typy prezentácií,
6. rozvíjať schopnosť komunikovať, argumentovať, pracovať s informáciami, obhájiť vlastný názor

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ

Z hľadiska získania a zlepšenia finančnej gramotnosti sa na hodinách výchov sleduje poznanie jednotlivých pojmov z oblasti finančnej gramotnosti. Študent je tak schopný využiť vedomosti na finančné zabezpečenie vlastnej budúcnosti. Dôležitým prvkom v rámci finančnej gramotnosti je výchova k solidarite a pomoci chudobným.

1. Človek vo sfére peňazí
2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí
3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojenie životných potrieb
4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi
5. Úver a dlh
6. Sporenie a investovanie
7. Riadenie rizika a poistenie

TPPZ – Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj

MKV – Multikultúrna výchova

OŽZ – Ochrana života a zdravia

ENV – Environmentálna výchova

MDV – Mediálna výchova

HODNOTENIE PREDMETU

Na hodine etickej výchovy žiakov nehodnotíme známku. Je vhodné a žiaduce jednotlivcov slovne oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete. Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi. Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sa premietajú v tematických celkoch učebných osnov. Ide o tzv. desať základných tém a šesť aplikačných tém:

1. otvorená komunikácia
2. dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. pozitívne hodnotenie iných
4. tvorivosť a iniciatíva
5. vyjadrovanie citov
6. empatia
7. asertivita
8. reálne a zobrazené vzory
9. prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. komplexná prosociálnosť
11. etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania
12. etika a ekonomické hodnoty
13. etika a náboženstvá – tolerancia a úcta
14. rodina, v ktorej žijem
15. výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. ochrana prírody a životného prostredia.

ČLOVEK A HODNOTY

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**
- Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.
- Metodické materiály pre etickú výchovu obsahujú ku každému tematickému celku bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, vek študentov a iné okolnosti. Učiteľ má k dispozícii najmä metodický materiál, vydaný MPC Bratislava
- Heidbrink, H.: Psychologie morálního vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178- 154-1
- Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9
- Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.
- Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.
- Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.
- Páleník, L.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.
- Podhradský, J. – Kucek, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8
- Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškolská a primárna pedagogika.
- Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.
- Vacek, P.: Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

- **Didaktická technika:**
počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač, VHS prehrávač

ČLOVEK A HODNOTY

- Materiálne a výučbové prostriedky:**

DVD: - Farebný národ

Drogy

Deti zo stanice Leningradská

Jeden svet na školách

Spoznaj kultúru menšín

Byť fit je hit

- Ďalšie zdroje:** www.infovek.sk

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Komunikácia	OSR-1,2,3,4 MDV-3,4	2. 5: Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach	OBN – citová výchova
Dôstojnosť ľudskej osoby	OSR-1,2,3,4 MDV-2 OŽZ-1,2	3. 3: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.	SJL – lit. smer realizmus, diela Kukučína, Tajovského DEJ – svetové vojny
Tvorivé riešenie medziludských vzťahov a problémov každodenného života	OSR-1,2,3,4 MDV-3,5 OŽZ-1	1. 4: Poznať problematiku fungovania jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.	SJL – lit. hrdinovia ako vzory BIO – zdravý spôsob života
Dobré vzťahy v rodine	OSR-1,3,4 OŽZ-1,2	3. 2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných potrieb jednotlivca a rodiny	OBN – nikto nemôže žiť sám, Hospodárenie v domácnosti, osobné financie
Filozofické zovšeobecnenie dosiaľ osvojených etických zásad	OSR-3,4 MDV-5 OŽZ-1	1.5: Zaujať kritický postoj k informáciám poskytovaným reklamou.	OBN – občiansky život, multikulturalita, pravidlá spoluzitia v rodine, škole, na pracovisku

ČLOVEK A HODNOTY

Etika sexuálneho života	OSR-1,2,3,4 MKV-1,2,3,4 OŽZ-1	3. 5: Vysvetliť svoju predstavu o vlastnom spôsobe zabezpečenia peňazí	BIO – ľudská sexualita, ľudské telo
Etika práce, etika a ekonomika	MDV-3,4,5 OSR-2,3,4	3. 5: Analyzovať model zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine. 3.3: Opísať riziká, náklady a prínosy v prípade samostatného podnikania.	OBN – trhový mechanizmus, podnikanie,

Tematický celok/téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
			formy	metódy	metóda	prostriedok
Úvodná hodina <hr/> Komunikácia Nadviazanie, udržiavanie a ukončenie rozhovoru. Vyjadrenie pozitívnych a negatívnych citov. Empatia a asertivita v komunikácii. Zdravá a nezdravá kritickosť. Tvorivé riešenie medziľudských vzťahov prostredníctvom úcty k iným a otvorenej komunikácie. Komunikácia ako prostriedok prosociálneho správania. <hr/> Dôstojnosť ľudskej osoby Poznanie svojich silných a slabých stránok.	Žiak : -chápe pojmy <i>etická výchova etika</i> , <hr/> -vie vysvetliť pravidlá začatia, udržania a ukončenia rozhovoru, - pozná pravidlá kultivovaného vyjadrovania citov, <hr/> -vie vysvetliť pôvod dôstojnosti ľudskej osoby, - vie zdôvodniť akceptáciu omylu, iného názoru, iného životného štýlu v rámci úcty k osobe, <hr/> - pozná a vie prezentovať	Komunikačné schopnosti osobné a interpersonálne schopnosti schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy formovať občiansku spoločnosť komunikačné schopnosti osobné a interpersonálne	vedenie rozhovoru Diskusia Riadený rozhovor Problémové vyučovanie	Vyuč. hodina zákl. Typu Vyučovacia hodina fixačného typu	Formatívne Frontálne	slovné hodnotenie referáty prezetácie

ČLOVEK A HODNOTY

<p>Sebaovládanie a sebvýchova. Pozitívne hodnotenie druhých, umenie hľadať prijateľný kompromis. Pochopenie a akceptovanie ľudí, ktorí majú iný svetonázor. Ľudská dôstojnosť a náboženská etika. Rešpekt a úcta k iným rasám, etnikám, handicapovaným ľuďom</p> <hr/> <p>Etika sexuálneho života Počatie a prenatálny život. Zdržanlivosť a vernosť ako optimálna prevencia pohlavne prenosných chorôb a AIDS, odporúčaná WHO. Dôsledky predčasného sexuálneho života, prirodzené a umelé metódy regulácie počatia, hodnota ľudského života, mravný dopad promiskuitného života, pornografie na človeka.</p> <p>Tvorivé riešenie medziľudských vzťahov a problémov každodenného života</p> <hr/> <p>Dobré vzťahy v rodine Rodinné spoločenstvo a ja. Očakávania mojich rodičov a ich kompatibilita s mojimi očakávaniami. Pochopenie života mojich rodičov a súrodencov a z toho vyplývajúce korigovanie alebo upevnenie správania. Fungujúca rodina a prevencia voči kriminalite a závislostiam.</p> <hr/> <p>Filozofické zovšeobecnenie dosiaľ osvojených etických zásad</p>	<p>zásady etiky sexuálneho života, - pozná metódy regulácie počatia a vie ich vysvetliť, - vie vysvetliť príčiny a dôsledky pohlavných chorôb a AIDS, - Žiak : -chápe pojmy <i>etická výchova</i> <i>etika</i>,</p> <hr/> <p>- pozná a vie vysvetliť dôležitosť rodiny pre život človeka - vie vysvetliť jej funkcie,</p> <hr/> <p>- vie vysvetliť termíny hodnota a norma a ich vzťah - pozná mravné aspekty demokratického občianstva a význam prosociálnych vzorov pre výchovu v jednotlivých kultúrach,</p> <hr/> <p>- vie vysvetliť pojem profesijná etika a jej zásady - pozná pojem „etický kódex zamestnanca“ a vie</p>	<p>schopnosti</p> <p>schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy</p> <p>formovať občiansku spoločnosť</p> <p>personálne a interpersonálne schopnosti</p> <p>schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy</p> <p>formovať občiansku spoločnosť</p> <p>komunikačné schopnosti personálne a interpersonálne schopnosti</p> <p>schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy</p> <p>formovať občiansku spoločnosť</p>				
--	---	---	--	--	--	--

ČLOVEK A HODNOTY

<p>Súvislosť medzi hodnotami a mravnými normami, medzi právnymi a mravnými normami. Svedomie, rozvíjanie morálneho úsudku. Česť, pravda, poznanie a kultúra ako etická hodnota. Mravné aspekty národného uvedomenia a demokratického občianstva. Význam prosociálnych vzorov pre výchovu v jednotlivých kultúrach</p> <hr/> <p>Etika práce, etika a ekonomika Zamestnanie a povolanie, práca a odpočinok. Profesionálna etika. Etické hodnoty súťaživosti a spolupráce. Pravidlá „fair play“ v ekonomicko-pracovných vzťahoch. Etický kódex zamestnanca. Prosociálne správanie ako vedomé vytváranie dobrých vzťahov na pracovisku.</p> <p>Záverečná hodina</p>	ho vysvetliť a uviesť príklady jeho zásad					
---	---	--	--	--	--	--

UČEBNÉ ZDROJE

- **Literatúra:**

- Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.
- Metodické materiály pre etickú výchovu obsahujú ku každému tematickému celku bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, vek študentov a iné okolnosti. Učiteľ má k dispozícii najmä metodický materiál, vydaný MPC Bratislava
- Heidbrink, H.: Psychologie morálního vývoje. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178- 154-1
- Kovaliková, S.- Olsenová, K.: Integrované tematické vyučovanie. Bratislava : Faber, 1996. ISBN 80-967492-6-9
- Lencz, L.: Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1998.
- Lencz, L.: Metódy etickej výchovy. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1993.
- Lencz, L. – Križová, O.: Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997.
- Páleník, L.: Prosociálne správanie. In: Vybrané kapitoly zo psychológie. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1995.
- Podhradský, J. – Kucek, J.: Vieš to? Bratislava: SPN, b.r. ISBN 80-08-01767-8
- Kolláriková, Z. – Pupala, B.: Predškollní a primární pedagogika.
- Predškolská a elementárna pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- Roche Olivar, R.: Etická výchova. Bratislava : Orbis Pictus, 1992.
- Vacek, P.: Morální vývoj v psychologických a pedagogických souvislostech. Hradec Králové : Gaudeamus, 2002. ISBN 80-7041-101-5

- **Didaktická technika:**

počítač, dataprojektor, DVD prehrávač, CD prehrávač

ČLOVEK A HODNOTY

- **Materiálne a výučbové prostriedky:**

DVD: - Farebný národ

- Drogy
- Deti zo stanice Leningradská
- Jeden svet na školách
- Spoznaj kultúru menších
- Byť fit je hit

- **Ďalšie zdroje:** www.infovek.sk

-

Tematický celok	Prierezová téma	Finančná gramotnosť	Medzipredmetové vzťahy
Dobré vzťahy v rodine	OSR-1,2,3,4 MDV-3,4	1.4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti	OBN – citová výchova, rodinný rozpočet
Filozofické zovšeobecnenie dosiaľ osvojených etických zásad	OSR-1, 2,3,4 MDV-2 OŽZ-1,2	1.5: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne	OBN- filozofia medziľudských vzťahov
Etika práce, etika a ekonomika	OSR-3,4 MDV-1,2,3 OŽZ-1	1.2: Posúdiť pojmy bohatstvo a chudoba ako výsledok schopnosti zabezpečiť si životné potreby.	OBN -pracovné a študijné návyky, ekonomická situácia v rodine, reálne možnosti financovania odvetví
Tvorivé riešenie medziľudských vzťahov a problémov každodenného života	OSR-1,4 MDV-4 OŽZ-1	2.2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov	OBN – práca a odmena, tvorivosť – základná potreba napredovania , vzťahy na pracovisku, v triede

ČLOVEK A HODNOTY

Tematický celok/téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Stratégie vyučovania		Hodnotenie	
			formy	metódy	metóda	prostriedok
<p>Dobré vzťahy v rodine Rodinné spoločenstvo a ja. Očakávaní mojich rodičov a ich kompatibilita s mojimi očakávaniami. Pochopenie života mojich rodičov a súrodencov a z toho vyplývajúce korigovanie alebo upevnenie správania. Fungujúca rodina a prevencia voči kriminalite a závislostiam.</p> <p>Filozofické zovšeobecnenie dosiaľ osvojených etických zásad Súvislosť medzi hodnotami a mravnými normami, medzi právnymi a mravnými normami. Svedomie, rozvíjanie morálneho úsudku. Česť, pravda, poznanie a kultúra ako etická hodnota. Mravné aspekty národného uvedomenia a demokratického občianstva. Význam</p>	<p>Žiak :</p> <p>- chápe pojmy <i>etická výchova etika,</i></p> <hr/> <p>- pozná a vie vysvetliť dôležitosť rodiny pre život človeka</p> <p>- vie vysvetliť jej funkcie,</p> <hr/> <p>- vie vysvetliť termíny hodnota a norma a ich vzťah</p> <p>- pozná mravné aspekty demokratického občianstva a význam prosociálnych vzorov pre výchovu v jednotlivých kultúrach,</p>	<p>personálne a interpersonálne schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy formovať občiansku spoločnosť</p> <p>komunikačné schopnosti personálne a interpersonálne schopnosti tvorivo a kriticky riešiť problémy</p>	<p>vedenie rozhovoru</p>	<p>Vyuč. Hodina zákl. Typu</p> <p>Vyučovacia hodina fixačného typu</p>	<p>Formatívne</p> <p>Frontálne</p>	<p>slovné hodnotenie</p>

ČLOVEK A HODNOTY

<p>prosociálnych vzorov pre výchovu v jednotlivých kultúrach</p>						
<p>Etika práce, etika a ekonomika Zamestnanie a povolanie, práca a odpočinok. Profesionálna etika. Etické hodnoty súťaživosti a spolupráce. Pravidlá „fair play“ v ekonomicko-pracovných vzťahoch. Etický kódex zamestnanca. Prosociálne správanie ako vedomé vytváranie dobrých vzťahov na pracovisku. Tvorivé riešenie medziľudských vzťahov a problémov každodenného života Záverečná hodina</p>	<p>- vie vysvetliť pojem profesionálna etika a jej zásady - pozná pojem „etický kódex zamestnanca“ a vie ho vysvetliť a uviesť príklady jeho zásad</p>	<p>formovať občiansku spoločnosť</p>	<p>vedenie rozhovoru</p>	<p>Vyuč. hodina zákl. Typu Vyučovacia hodina fixačného typu</p>	<p>Formatívne Frontálne</p>	<p>slovné hodnotenie</p>